

L'eruo

BRUD

ar Yez hag ar Vro

(Embannet bep tri miz)

Komanant-bloaz	15 F
Komanant-skoazell	20 F
Studieren, Soudarded	10 F
An niverenn	4 F

Renner-Tenzorier : P.-M. MEVEL 14, Breiz-Izel, Brest
(Pellgomz, Brest 44.49.40)
C. C. P. 14 99 55 Rennes

Sekretour : A. LE MERCIER, Ar Rusked, dre Lanuon (c.d.n.)

Komananterien " BRUD "

Setu trede niverenn « BRUD » 1964 o tigouezoud ganeoh.

Daoust ha kaset ho-peus hoh adkomanant da deñzorier ar gelaouenn ?

Strollad Harperien " BRUD "

Evid emezelia e « Strollad Harperien BRUD », kas eur prof ouspenn ar homanant-bloaz da Verour « BRUD ».

Eul leor nevez-embannet red e gaud :

ARLEQUIN DANS LE THEATRE BRETON

gand L. Bloklander, in-8, 216 p. Priz : 15 L. franco
Skriva da : F.C.B., B.P. 17, Brest

Brud

ar Yez
hag
ar Vro

Niv. 18

GOUERE-GWENGOLO 1964

TAOLENN :

MANAH LOKMAJAN

gand MAB AN DIG

AR BARZ DIGENSEURT

gand Fanch DANNO

LABOUR EVID AR BREZONEG

MANAH LOKMAJAN

gand

MAB AN DIG

An oberenn-mañ, pa vo embannet,
a vo a leve gand pep gwir da Nikola Querrou,
Skol ar Merhed, Sant-Segal (Penn-ar-Bed).

Telergma d'ar 7 a viz Eost 1962

KENTSKRID

— Karoud a ran kalz ho Preiz ! Menez Sant Mikael,
Dinam, Kiberen, Kallag !

La ! Kerkent e welit eun dañvad kaset ha digaset euz
eun tu d'egile war-lerh sorohennou !

O ! Goud a reot, arabad va zamall da lavared traou
ha n'emaint ket war va spered.

Ar horniou-ze a zo dudiuz ! Red e ve beza dall-put
evid henn nah. Ar horniou-ze a hounid an dud, or hen-
vroiz, enno leun a arhant.

Gwell a-ze evito !

Den koulskoude ne viro ouzin da c'hoarzin dirag an
douristed, an dudjentil, a ree anezo va mamm-goz, Doue
d'he fardono, taolet en eur harr a hiz nevez, evel liou (1)
o vond d'ar foar, diskennet beb an amzer evid divorfila
o divesker !

Eur farsite eo o gweloud gand tammou truillou marel-
let, o teurel war o fenn a-raog mond en ilizou eul lie-
nenn, — hag a vije a-wechou muioh a ezomm anezi
e leh all...

Hag e kerzont en eur zelled en êr, evel kizier o klask
paka kelien, morzigor o genou, touch ha touch, evel
saout Lanbaol war an hent-braz, e risk d'en em stroba.

Unan o ren... ar paotr-saout ! Rousmouzad a ra dezo,
evel eur bedenn-zul, desket en dian-eol (2), a-wechou
a-dreuz. Gwir pe hevier ! Naon o-deus an dudjentil a
draou sebezuz — a draou ganto c'hwez ar hoz, c'hwez
ar gouez ! Heñvel eo a ouzit ! En or raog-ni n'eus bet
war an douar nemed panez ! Aliez e komprenont pik
e-leh bran, hag e skrabit ho penn, c'hwi, pa glevit dibuna
mojennou nevez iskiz war ho pro. E pep brud en em
zil krakou ! Marteze n'eo ket falloh. Gwell eo d'eur vro
kaoud brud en deiz a hirio...

Breiz a zo mad dezi kaoud touristed muioh-mui. Gand he doareou, he zaolennou gwirion eo dudiuz. Gwell a-ze, setu va zoñj, ma sav war he zro c'hwezigeleou, gand ma ne vo ket enno a fallagriez.

An dud iskiz, nag e kresk o niver ! ne garont nemed traou iskiz. Ar wirionez a zo dizaour evid ar re a glask, dre bevar horn ar bed, ar « biskoaz kemend all ! »

— Ni anavez Breiz... o ya, kenañ ! An hini goz, livet he dremm evel eur grampouezenn louedet, eur zigare-tenn amerikan etre he biz liper hag he biz kreiz, a gemer he amzer evel eur barner, en eur zelloud ouz troidellou ar moged, moged an eñvoriou, moged an huñvreoù !

— Na pebez bro, estlammuz, boemuz, mezvuz ! Nag eo dreist al ligistri e Perroz ! Dirazom e vezent tennet diouz ar hevell ! Nag en em zifretent ! Ar pesketaer o mage, emezañ, gand bizin ! Greet on-eus leun a vignoned, c'hoar-gaer eur jeneral, niz roue ar Belgig... tud euz an noblañs uhella !

An itron goz n'he-deus ket tañvaet dudi an uhel-vor e Perroz ! N'he-deus ket gwelet gand he lunedou du, an traez ken koant pa lintr warnañ bannou ruz-tan ar huzheol.

Arabad goulenn re digand an dud. Lod a zo renet gand o hov, lod gand o ourgouill... Klaskit geriou all, mar kirit, lod gand o c'hoantegeziou reiz pe zireiz. Nebeud, nebeud, nebeud gand enklask ar haerder, ar gened.

Seizoud, n'hellom ket. Tud skuiz war o meno, ha gwir eo. Leun a zo skuiz a bep hent.

Evid diskuiza, e izili rannet, Yann Gouer en hañv a glask penn ar bern-kolo d'ober eur mored. Grik war e dro ! Arabad d'ar ribitaill dond el leur, ha nann ! Kemeret e ve ganto ar pilprenn !

Peoh ! Sioulder... avel didan !

Evid diskuiza tud on amzer a glask jaogell, tolompi, avel skaot !

Ha paour-kêz bed distrañset ! (3)

✱

An den fur ne gerz ket war-lerh ar viltañsou : n'eo ket krog ennañ kleñved Sant Beulbez (4).

Bez e chom tud fur !

Ped tro em-eus o hlevet :

— Gand ma ne deuint ket amañ re vuan gand o zaboulinou ! Dalhom keit ha ma hellim d'on tevennou didrouz, d'on aochou frealzuz !

Pebez teñzor on-eus hoaz deom on-unan !

Arabad mond re bell, arabad sach a re a zour d'or foenneg ! Re all a zo hag o-deus ezomm da ziskuiza, hag a fell dezo diskuiza e gwirionez.

Dizale, me zoñj, e vo aochou strakerez hag aochou sioulder.

Rag se, n'em-eus tamm aon o veuli korniou kaer va Breizig.

Huñvreal zo eun dra, beva eun all.

Oll binvidigeziou va bro a dle beza lakaet da dalvezoud, er skiant vad, er furnez, hep noazoud d'ho haerder !

(1) *Liou* : leueou (veaux).

(2) *En dian-eol* : dindan eñvor (par cœur).

(3) *Distrañset* : direnket e spered, pe direnket a-hend-all.

(4) *Kleñved Sant Beulbez* : kleñved leun a vister.

Lokmajan

An hent a ziskenn euz Treglonou. Ouz tu ar mor koajou doun. En tu all, eur vali euz ar hoanta, lugernuz, a lak da blañva hoh huñvreou.

Tiegeziou Kerlumarz a weler war an uhel, med er vali oz (1) ebed, netra nemed fenneier, enno yeot druz ha glaz.

Gwezennigou haleg ha gwial a holo eur houerennig a vouskan.

O ! O ! Tarda ! Tarda... A bep tu bremañ n'eus nemed brug, eun dudi e weloud.

Ne garer ket chom a-zav en diskennou. Bremaig e tizroim hag e voredim aze war eur pallenn bleuniou... Nann ! Ne zizroot ket !

A-grenn goude an diskorn-tro, setu m'en em zispak dirazoh eun daolenn all boemuz, ken souezuz ma tisliv kerent dirazi pep livadur moulet en hoh envor.

En taol-mañ, ya, « Biskoaz kemend all ! »

Daou pe dri zi en em wasked en traoñ, war o zro gwez uhel, a gren, a drid, a virvill o bleo arhantel.

Ho taoulagad ne jomont ket pell da bara warno, rag ho sellou a zo kemeret, paket, seizet gand al lenn-vor bleuñ (2) :

Biskoaz n'ho-peus gwelet, nag er Hreisteiz, nag e leh all, mor ken bleuñ, mor ken skeduz !

Bigi a c'hoari warnañ, o goueliou gwenn dispak. Evned Sant Paol a hournij : Evned ! Evned ! Re vor ! Re zouar ! Lokmajan a zo dezo boutin. Kana reont a bep tu. Hag uheloh hoaz egeto, beteg dindan ar bizin e c'hwitell ar skrilled.

Aze, ya, e chomot. Aze kerent, n'ho-peus nemed eur c'hoant : diskenn war reier Lokmajan du-pod gand o bizin. A-raog ! A-raog, sellit 'ta eun tammig a-dreñv ho kein.

Kuzet e-kreiz ar glazvez, eur chapelig, eur bravig a japelig melenet sklent he zoenn, eun tourig bihan dilorhuz, ne lak nemeur da zeni e glohig, gand aon da strafuilla al labousedigou bihan en o neiz, gand aon da holo dirling dour feunteun Sant Majan, a bil gwenn-kann en eur poullig.

Brug, muioh-mui a vrug, en e douez bleuniou a bep liou beteg an tornaot, beteg ar mor, evel ma klaskfent e teufe e houligou d'ober dezo allazig.

Allazig ! Allazig ! Pep tra e Lokmajan a hiboud, a gan, a zon, a zirlink karantez.

An envorioù a zalhan a ro hoaz hillig d'am halon, kosaet kalz koulskoude abaoe.

Marteze 'z eus ganto re a lufr, marteze am dallont eun nebeud. Diêz eo barn pa vez trellet an daoulagad gand envorioù ken lintruz.

Sellit ! Ahont pellohig, a-dreñv kein al lenn vleuñ, gweled a rit ar maner koz, ar pleg mor, ar beg douar en em astenn evel eur fri, ar gwez dero, ar herreg.

Pep toull, pep kammig euz an aot-se, m'o anavez gwel eged n'eus forz pe vro. Pep toull, pep kammig a lak da zavel ennoun evel c'hwez vad mezvuz bleuniou dizehet pell zo, bleuniou a zispak hizio re all en o leh.

Me a zerr va daoulagad ! Me a huñvre ! Me a gemer etre va bizied a gren ar bleuniou am-eus dastumet gwechall, ar bleuniou am-eus stardet war boull va halon e pep korn, e pep kammig euz va Baradozig.

Ar bleuniou a jom o c'hwez, c'hwez o ezañs strobinnelluz e beg va bizied, em fronellou, em hrohenn.

Doùe en-deus krouet liorzou ar bed-mañ, ne gompreno morse den ar gwagennoù sorset a-zav, a red enno. Den n'o gwel, ar hoummou boemuz !

Piou a wel an houligou a lak da vralla, da drei a-fardigleo (3), ruillennig ar hlasker-dour ?

— Hum ! Hum ! eme din eun deiz eur houer koz leun a furnez. Etre Doue hag an dud, daoust ha n'eus ket a sperejou all, sperejou farsuz, med plijuz... sperejou goapauz eun tammig, traoù brichin ne glaskont nemed ober deom troiou kamm ! Ar hornioù kaer euz ar vro a gemeront evid beva, ober o lamponed, o diaouligou. Ganto 'z eus neud, neud tano, tanofoh eged ar gwiad-kevid da houlou-deiz er ribinou, da baka or spered, da gilla or halon.

Ha ! Fañch goz ! Fañch goz ! N'eo ket skrivet er hatekiz, zoken em hini tefadet gand ar studi. Med eveldoh e choman nehet.

A-zianvez (4) n'eo disheñvel al liorzou tamm ebed diouz ar re all. Marteze zoken o doare a hell beza, pa dostaer outo evid ar wech kenta, kintuz evel dremm eur plahig pa gemer aon rag eun estren :

— Petra glaskez ? Bidanellad ? Ober an neg ? Goa-paad ? Kerz gand da hent ! Skamp... Da galon a zo digor-frank, fraez ! Evel ar paour e dammig kreun, te a glask er bed-mañ da dammig karantez : Deus ! Deus !

An dremm kintuz en-deus kemeret liou ar herez o tarevi dindan mousc'hoarz an hañv.

A neuze, killet oh! Kaer e hell beza ar vro a deuit anezi : pa zigorit ho taoulagad, p'o lezit da bara war ho liorz nevez, bro garet ho kavell a welit warni koumoul.

Pegen teñval e-kichenn al liorz!

Eun deiz — ar vuhez a zo aze — c'hwi a ranko dilezel al liorz, rannet ho spered.

Klaskit ar pezh a gerot, traoniennou a zired daveto milierou a dud, menezioù uhel kurunet o glazvez gand erh gwenn, kêrioù brudet o falezioù, o flijadurioù. It d'al leh ma kerot : a-greiz-oll e sav euz dounder ho kalon eur gorventenn vezvuz a c'hwez vad, a levenez. Al liorzig boemuz a gaso davedoh e pep leh, a bep mare, e goumou na wel den, a lakay da dregerni ho targreiz gand notennou melkoniuz, heñvel ouz re ar raned ahont er foenneier ouz sklêrijenn al loar-gann.

Ho liorzig ho kalv evel m'en-dije aon ne vefeh killet gand re all :

— Me da hed, emezañ, war ribl an Aber Benniget. Ar bleunioù a gares, bleunioù all a hell poulza en o leh. Va zeo a jom heñvel. Va douar, va feunteunioù, va mor, va halon a jom heñvel. Zoken, zoken, va bleunioù, ar bleunioù az-peus karet, va bleunioù a jom heñvel. Ne reont nemed kemeroud dillad nevez. Deus d'o zañva hag e weli! Va bleunioù ne varvont ket, bleunioù sebezuz a zalh o sked o buhez-pad, da viken! Atao int dit ar bleunioù az-peus karet. Atao int din-me, o liorzig ive! Gouzoud a rez : n'eo ket va zae a zo burzudus. Em zeo, e gwad va halon eo emañ va galloud! M'her skuill gand gliz ar beure e kalur ar bleunioù! Nijal a ra war o zro e vogidell speguz ha saouruz. C'hwez ar bizin, pegen c'hweg pa zav an heol en hañv! C'hwez va bizin! C'hwez va bleunioù, c'hwez va zeo!

Hep gouzoud deoh eh evit louzou ar garantez. Hep gouzoud deoh e kav hent ho kwazied, en em zil enno! Hep gouzoud deoh, c'hwi a zo mezvet, liammet, ha da viken sujidi d'am zeo!

Setu Sant-Pabu, tudou, setu ar vroig a zispak ahont en tu all he mantell marellet, he hoantiri. Setu va bara-dozig!

Lokmajan n'emañ ket e Sant-Pabu! Lokmajan eo dor ar baradoz! An dud a hell sevel harzou. An aotrouien gwechall a gare, evel ar broioù, en deiz a hizio, kaoud eul lagad war an aot, ar mor.

Setu perag, ar hornig-se, heñvel ouz va liorz, a zo bet distaget dioutañ. Seo an douar-ze, an dud a vev ennañ, n'eus kemm ebed etrezo ha re Sant-Pabu!

Bugaligou Santig Pabu, gand eur hoz tamm bagig, a zired da c'hoari aze war an aot.

Soñj am-eus... soñj am-eus, evel ma vije deh!

Eur pardaez alaouret. E vannou birvilluz o-deus livet ennon an daolenn veo a zalhin a-viskoaz euz Lokmajan.

Aze edon em zav war al letonennig. Ar mor a deue goustad, d'ober ganti e grazen! (5)

Eur verhig gwisket e gwenn, dezi bleo aour ive, skedusoh hoaz gand an eil gwiskad a lede warno ar huzheol, a oa oh huñvreal ahont, pellohig, azezet war gein ar roh e-touez ar bizin du.

Ne wele ket ar mor o pignad, ouz he helhi gand he gouriz glaz. Re gaer oa he huñvre. Me a dostaas, d'he dihuna! En eul lamm, en eur c'hoarzin a-bouez-penn, e nijas em divreh bleunienn livrin va liorz.

(1) Oz : ti.

(2) Bleuñ : glaz.

(3) A jardigleo : en eun taol trumm.

(4) A-zianvez : a-ziavez (extérieurement, en apparence).

(5) E grazen : ober moumounig, allazig.

Lokmajan... leh a zantelez

Koantiri, sioulder ! Peadra da zével sperejou an dud pell diouz traou ar bed-mañ.

Ni ' gav deom beza treh d'an oll a zo bet o veva en or raog.

On tud koz o-doa eur spered hag eur galon heñvel ouz or re.

Marteze zoken oa mouget enno nebeutoh gand c'hoantegeziou trouzuz ar bed, ar vouez a gomz ennom oll : mouez Doue... pe mouez ar Haerder, heñvel eo.

Ar veneh kenta o-deus bevet en or bro a oa barzed gwirion.

Gwelit ar horniou flour a zibabent : Lanbaol, eun draonienn skeduz, war ribl ar houeren-vor a deue beteg ar feunteun hizio harp en iliz. Kerber, e-leh ma vevas Per, kenderv Sant Paol, ar zantig dister en-deus savet Gwitalmeze... Kerber, traonienn ar Roz, e-kreiz ar gwez dero, ar glazvez a zoub he bleuniou e gouerenou sklin-tin a goroll a bep tu.

Sant Vaodez, eñ, a zibabas Lezvinihi, war eun uhe-lenn dirag an Aber Benniget. Ped gwech oun chomet da huñvreal en e zouarou ! Ped gwech em-be karet gweled o tistrei di adarre parrez Sant-Pabu !

Ar Hoad-Taill, Meznaot, Ruzulan, Kermerien, Kerrouant a skede tro-dro evel perlez. Brezehen dreist-oll a jom pell warnañ va zellou da bara.

Traonienn souezuz, dispar ! Traonienn sjoul-kenañ a-wechou, med a-greiz-oll leun a gan wardro hini ar goukoug.

Traonienn voemuz a fistill enni seo ar vuhez a bep tu, fuill he bleo, a gornigell en o zouez eur houeren, evel eur zeizenn arhant lintruz !

Ha Sant Vaodez ! N'eus ket bet dezañ biskoaz evid dibaba e leh-annez.

Sant Majan, eñ, pa deuas, pegwir oa perhennet ar horn kaerra euz ar bed, goude beza greet eun droig evel m'oa deread e Lezvinihi, goude beza tañvaet-kement a gaerder, n'en-doa nemed eur menoz en e benn : klask eul leh a dennfe eur meutad d'an hini oa chomet dirazañ ken mantret... evid sevel e vanati.

N'en-doa ket da vond pell !

A-veh m'oa diskennet, goude Pont ar Roudouz en traoñ da Ruzulan, eur vali goant, enni eur sterig o tougen d'ar mor briadou dour alaouret en eur gana, en em zispakas dirazañ.

Pa gemeras ar Zant ar wenojenn, an evned a zirollas da hlabousad :

— Sell 'ta ! Piou hennez ? Deom da c'hoari an nouch gantañ.

Hag e hournijent a bep tu, en eur wikal, en eur jao-gellad, en eur fic'hellad (1), euz ar bodou ilio d'ar raoskl, euz ar gwez dero d'ar gwez onn.

Koukoug ! Koukoug !

Sant Majan a oa Breizad, hag evel pep Breizad, pa glev o seni galv an hañv, e strinkas e votou dreist e benn hag e kerzas d'ar red-tan a-dreuz al letonenn.

An evned a c'hoarzas a-bouez penn.

Zoken ar gazeg-goad a dennas eur pennad he fri diwar he labour evid gourrichal (2). Diou yar zour, plahigou aonig koulskoude, a zavas o daoulagad du a-dreñv kein al luguistr (3) melen : « Glog... glog... » emezo, en eur hragouillad, laouen-meur.

Nevez amzer ! Nevez amzer ! Bali Pondourz gwaske-det gand uhelennou gwer ! Bali Pondourz enni a bep tu, e pleg ar riboul, e kern ar herreg, eienennou o tarza ! Bali Pondourz evidon a jom atao bali va baradoz.

Nag e lammo da galon, Yann Tromelin, ma lenne meuleudi eur vali hag a zo ouspenn an hanter euz da vuhez, eur vali az-peus rentet, gand eul labour a ramz, eur wir labour a varz, hoaz dudiusoh.

Sant Majan, den a furnez, a ouie kemeroud e amzer.

Dond a reas war e giz hag e kerzas dre eur vinell (4) a droidelle a-uz d'an aot. Avel ar vali a zo kuñv. Avel ar vali a ra hillig, allazig, avel bali Pondourz leun a c'hwez vad bleuniou douar ha bleuniou dour. Avel ar vali evel ar mel, ar gwin koz, a zav d'ar penn, a vadinell.

Avel ar vali ! Ganti oh abafet deiziou zo, killet gand kan ar vuhez a drid enni, gand kan al levnez a darz enni a bep korn evel he feunteuniou.

An avel-vor a zalh dihun, an avel-vor a zalh plomm ar spered en e roll, dispak e ziouskell.

Majan, den a vor, a ranke kaoud avel-vor. Med arabad re bell diouz ar vali leun a zudi e teufe enni da ziskuiza.

Setu perag e tibabas eun uhellennig a deue beteg enni an aveliou glaz d'ar gourlen.

Eno e savas e vanati hag eur chapelig ha dizale e tiredas davetañ an oll dud diwar-dro.

..

Ar horn douar santelaet gand Sant Majan a dlee atao chom santel.

Lokmajan, douar Santez Anna, mamm goz ar Vretoned!

Ar vamm-goz eo a ra an ti en or bro deom-ni.

Hi peurliesia eo a zav ar vugale na houlenmont gwel-
loh.

O mamm a garont, a-dra-zur, evel an oll vugale, med p'o-devez greet o haillon eun tammig, evid en em ziwall diouz ar wialenn, e klaskont goudor o mamm-goz.

Seul vui ma kerzer war hent ar vuhez, seul vui e teuer da veza trugarezuz.

Seul vui ma kroumm ar hein, seul vui e tostaer ouz ar re vihan, o seizer gweloh.

Seul vui ma yena or gwad, seul vui e klasker tomm-
der an divreh brusk (5) war-dro d'or chouk roufennet.

Seul vui ma kerz goustatoh ar galon, seul vui e kar kaoud stok-ha-stok outi eur galon all a gerz d'an daou-
lammou, evel eur bouchig en eur prad.

Evid on ene eo heñvel.

Ar zent o-deus savet chapelioù, aoterioù en enor d'ar vamm-goz, a anaveze dreist tro-spered o henvroiz.

Eur vamm-goz o ouela doureg e korn an oaled abal-
lamour dezo! Ha nann! D'ar red e tistrint d'ar gêr da
zaoulina dirazi.

Gouzoud a reont marteze o mamm a vo droug enni
ha leal e ve.

Med ar vamm-goz biken!

— Sav, va mabig, sav va merhig! Deus 'ta buan da
rei din eur pok.

N'int ket fur atao, ar Vretoned.

Dreist-oll pell diouz ar gêr, aliez e tirollont, re dêr
o gwad, evel kezeg lonket ganto re a gerh.

Hag e ruillont o herh, ar Vretoned, en eur derri pep
liamm.

Eun dra zo hag a vir outo d'en em goll a-grenn. En o
diabarz eo moulet doun al lezenn.

Gouzoud a reont n'emaint mui war an hent mad,
o-deus kemeret hini an islonk.

Dond a raint war o hiz, peurliesia, hag ar pez a boulzo
aliez ar mab foran da zizrei da di e dad, eo ar c'hoant
da lakaad eur mousc'hoarz a levnez war dremm eur
vamm-goz he deus atao dalhet fiziañs ennañ, he-deus
bepred heñvel, bepred ken tomm, ar garantez a-wechall
evid he mabig, he merhig.

Pell diouz an iliz, gand heñchou distrantell, tud Lok-
majan o-deus dalhet, a-dreuz ar hantvejou, d'an oll
zeverioù.

O chapelig a zigore da zul an Dreinded e-kreiz ar
bleunioù evid ar pardon. Eneou Lokmajan d'an deiz-se
a oa oll evel evned gwenn-kann o hournijal a-uz d'ar
gwez glaz, d'ar brug glaz, d'ar brug ruz, d'ar mor
alaouret.

Nag e plije din mond d'ober eun dro d'ar pardaez
evid tañva eur pennadig al levnez a zevere war Lok-
majan!

D'ar 26 a viz gouere, e sioulder ar goulou-deiz, ada-
leg peder eur, e tarze a-nevez al laouenidigez.

Dre ar gwenojenoù, a ziou leo tro-dro, e tirede ber-
nioù tud, perlezennou gliz o skedi en o bleo, war o
dillad. Er chapelig didan e pedent pell amzer, daoulinet
war an douar noaz, a-raog dizrei d'an eost dare o gede.

- (1) *Fic'hellad* : c'hoarzin têt hag uhel.
- (2) *Gourrichal* : gourrizia (hennir).
- (3) *Lugustr* : nêufars.
- (4) *Eur vinell* : eur wenodenn.
- (5) *Brusk* : bresk (fragile).

Eur helou souezuz : eur manah nevez e Lokmajan !

Ding! dong! Eun eur!

A-grenn int chomet a-zav, gand o c'hoariou, va lake-poted. Tost ar peurzorn. N'eo ket c'hoari. Termi! Diha-gni!

Emaint ouz o zaoliou, o fri en o leoriou.

Pôtred a galon vad, bugale Sant-Pabu, med kenetre-zom, êsoh diwall deñved!

Aze 'z eus pennou! Al labour skol ne blij ket dreist dezo. An heol a zo tomm. Pegen flour ar foenn ahont er vali! Redeg divotou, dishouarn ha digabestr, c'hoari batati, paka raned er houerenn. « Ar bagou a zo er-mêz! Bremaig gand ar mare e tizroint leun a vizin, pe a ligis-tri, a wrahed, a granked ha ne vim ket er porz. Pebez buhez! »

An aotrou a zo droug. N'eus ket da c'hoari gantañ. E wialenn? N'eo ket lopa eo a ra, med kregi. Feskennou a zo brondou. Pa zoñjer an nebeuta, e-kreiz an huñvreou dudiusa, setu ma tiroll e-kreiz ar youhadennou bole kamm-digamm ar skourjezenn.

Bij... Bij... Bij! En eur ober an neuz da lenn uhel, e kuzulikont.

Eur hrouanenn bennag a wigour er zutell.

Daou hravazog (1) n'int ket en em gavet.

E peleh emaint? Gwell eo rei peoh, lezel ar re all gand o ero, rag pep digarez a glasker evid rei bronnn d'ar bal.

Boaz oun! Bemdez unan pe unan a zo chomet da luskellad e c'hoar vihan, da gas ar zouh d'ar hovel, da brena butun fri d'e vamm-goz.

Div eur! An nor a zigor. Dialanet, dispak o bruched, gleb-dour-teil gand ar c'hwezenn, o bleo fuillet evel eur bouch pioka war eun ormelenn, va daou lampon!

— E peleh oh bet?

Eur pennad e chomont dilavar, evel ma ne hellfent ket digas ar bomm er-mêz. An hini brasa henn distaol :

— O weled manah Lokmajan!

N'oant ket troet da liva gevier. M'o-dije lavaret beza bet oh ober eun dro en Eusa, ne vijen ket bet ken souezet. D'am zro da jom laban!

Diouz va fenn, al lanfridi a welas kerkent e hellent higenna.

— Manah Lokmajan? emedon.

— Ya, eme eur pirrig (2) a-dreñv va hein, e Lokmajan ez eus eur manah. War ribl an aber etre diou garreg en-deus savet e lochenn. Eur feunteun a zo e-kichenn. Jobig ar Boulbouz a gas dezañ bemdez, a-raog dond d'ar skol, eun dorz vara hag eur podad lêz ribod.

Jobig ar Boulbouz a ya ruz-tan e benn. Setu eñ o tougen ar groaz aour. Evid eur wech. Kaletoh e benn eged eur bozkae (3).

— Jobig ar Boulbouz, emedoun, gwir eo?

— Ya, me gas bemdez e vitail d'ar manah.

— Petra ra eno?

— N'oun dare, emezañ, en eur zével uhel e skoaziou hag en eur astenn e vusunou (4).

— Te ' peus e welet?

— Ya, bemdez e kichenn an drav. Eur baro du en-deus, bleo hir hag eun tok faout.

— Petra 'n-deus lavaret dit?

— Eur paotrig mad out!... Atao heñvel, hag e ro din deg gwenneg ouspenn ar gont.

— Ha c'hwi, va daou ganfart, petra ho-peus gwelet?

— Ar manah.

— Petra ree?

— Netra. Kousket edo.

— Ha neuze, petra ho-peus greet?

— Ni on-eus taolet bili en e gichenn d'e zihuna!

— Hañ ya! Mein! N'ho-peus ket a vez, traou fallakr, lanfridi. Ar vaz! Ar vaz!

— Ni on-oa c'hoant e weled en e zav. N'on-eus ket e lahet. E kichenn e skoem. Ni oar biza. Dihunet eo bet.

— Petra en-deus lavaret deoh?

— Arabad ober droug, pôtrede. Me ne glaskan trabas ouz den. Lezit ar manah e peoh!

— Ha neuze?

— Ni a zo dizroet, med an avel hag ar mare a oa eneb deom.

— Alo, d'al labour!

Me, avad, n'edon ket kalz d'am hini. Pebez istor! Ha n'em-oa klevet grik beteg henn. An aotrou Person ken-nebeud. Emberr e rin va enklask.

..

— Jef ar Pizod, me 'm-eus klevet e oa eur manah e Lokmajan!

— O! Aotrou kure, ya! N'eus ken kaoz er poullou. Deh oun bet oh ober va houeñ. Ne glever nemed meuleudi diwar e benn. Eun den leun a zantelez en-deus kuitaet traou ar bed-mañ evid en em rei oll da Zoue. Lod a lavar e oa pinvidig-mor, en-deus rannet e vadou etre ar beorien. Bremañ noz-deiz e ped evidom, evid ar beherien, aotrou kure! Mari-Vraz a lavar zoken he-deus gwelet, disadorn, e-kreiz an deñvalijenn, e lochenn sklerijennet. Ya! burzudou, burzudou, aotrou kure... Ne vo ket pell e vo brudet adarre Lokmajan hag e teuio leun a dud amañ da bardona.

— C'hwi ho-peus e welet, Jef?

— Ya, eet oun d'ober eun dro e-kichenn, en eur zizrei diouz an aot. Arabad re dost. Ar manah a houlenn digand ar re a dosta e lezel e-unan... den war e dro! A-bell em-eus sellet! War e zaoulin, dispak e zivreh, e pede, aotrou kure. Nag e ra vad gweled tud o pedi evelse! Mez on-eus o tiskouez om kristenien.

Dour, bara, lêz-ribod. Pebez buhez a binijenn! Eur zant... eur zant, aotrou kure. A, m'on-dije beleien e-gize, ni a yafe oll war-eeun d'ar Baradoz. Med ne ouezit mui ho micher. Hañ! An aotrou person koz, hennez avad a blante ganeom, hag a zalhe berr d'or sugellou. Med tra gaer! tra gaer! setu eur manah a hiz koz o tizrei war douar santel Lokmajan.

..

— Hag ar bed ganeoh, Majan?

— O dreist, aotrou kure.

— Majan, me garfe komz ganeoh eur pennadig.

— A gerot, aotrou kure. Eur pennad zo em-boas c'hoant d'henn ober, me ive. Gouzoud a rit a betra.

Majan a oa eur hristen euz an dibab. N'oa ket eur glabouser tamm ebed. Klasket en-doa, hed e vuhez ober euz e wella, en e di, en e barrez, hep trouz, goustad, gand eur furnez zispar meulet gand an oll.

— Ya, eur manah a zo e Lokmajan abaoe eun tri miz bennag. Er poullou, er marhajoù, an teodou a ya en-dro. Diêz eo kompren! Diêsoh hoaz barn, a ouzit.

Gwechall sent a gerze da veva e-kreiz ar hoajou o-unan. Red oa skweriou evelse da lakaad an dud d'en em zoñjal. Er broiou gouez e hellont hoaz ober vad. Amañ n'ouzoù ket. Eur hristen, a gav din, a dle beva e-touez e vreudeur, kemered perz en o oberou, en overn da zul, en o gouelioù. N'eo ket gwir?

— Eo, Majan.

— Da vihanna, ma kerz unan pe unan da veva e-gize, pell diouz ar bed, m'eo falvezet gantañ dond da veza den a iliz, ne dle gelloud henn ober nemed gand urz pe aotre an Iliz... Ma 'z eus e Lokmajan eur manah gwirion, Person ar barrez a dle gouzoud ez eus eur manati war e zouar. Ha beleg ne oar! Euz e benn e-unan eta eo deut an den-ze amañ da veva. Pep hini a hell beva en hent ma kar, el leh ma kar. Den ne hell mired ouzin da vond da dremen va amzer en eur vag, pe en eul laouer, evel ma lavaran d'an amezeien. Buhez ar wir veneh a zo renet gand lezennou striz, dreist-oll hini ar zentidigez. An neb ne ra nemed evel ma tro en e benn, n'en-deus nemed ren e garr, hervez e faltazi, ne ren ket karr an Iliz.

— Setu mouez ar skiant vad, ar furnez, Majan. Mad a rit he embann. Frankiz d'an den-ze da veva, hervez e c'hoant, gand ma ne ray droug da zen, gand ma ne glasko ket kemered eur garg ha n'eo ket e hini. Ni, c'hwi koulz ha me, on-eus an dever da vired ouz an dud kemered heñchou distrantell o ranielloù (5), evid redeg war-lerh rimadellerez diskiant. Siwaz! siwaz, Majan! Muioh eged biskoaz, on amzer a gar sorohelloù marellet! Nag a bennou distrañset! O zamall, nann. Doue a varno. Spe-rejou souezuz a zo er bed-mañ. An ed a zo enno a zo diêz e nizad. Petra zo mad? Petra zo fall? Evel m'emaint emaint. Evel m'emaint e kanont Doue, zoken a-wechou hep gouzoud dezo. An eostig her gra, ar vran ive o koagal.

— Ya, ya, aotrou kure, renerien an Iliz a zo karget da damouezad. Arabad e teufe d'or ren tud gand eur hrouer rog e wiad (6)... Ar haoziou a glevan, a-gleiz, a-zehou, a ziskouez, a gav din, ez eus toullou e hini ar manah. Klevet a reer en noz kan, youh, muzig war-dro d'e lochenn. Lod a lavar e welont zoken tanteziou, stummou tud o lammad. Ar merhed, dreist-oll a glask fourra o fri da weled, da zelaou evid dizrei d'ar red d'o glud, en eur grenn. Karoud a reont kaoud aon evel ar vugaligou.

— Eun dra zo hag am lez souezet. Eun den eveldoh, pennad! eun den hag en-deus brud da veza dispont, eun den hag en-deus c'hoant gouzoud, penaoz an diaoul e teuit amañ da houlenn sklêrijenn gand eur paour-kêz

evel don e-leh mond hoh-unan ahont, eun nozvez ben-nag... d'ober eur zell?

— A-walh a istoriou am-eus e-giz-se, Majan. Ne blij ket din sanko va zreid el lagenn, pa vez ar haled e-kichenn. Esoh oa kalz dond amañ ha klevet gand eun den poelleg evel doh, Majan, ar wirionez.

Torr-Penn !

Kizier miz mae a zo gwall draou a gonter. E va hêr-me gwechall e vezent atao beuzet en aon n'o-dije sachet war o zro d'ar Zabad oll viltañsou Lanbaol.

Ped gwech em-eus klasket kompren perag kizier miz mae a zo gwasoh eged ar re all ! Labour d'an dud speredeg. Va spered din-me, eur hoz tamm sahih bapa (1) ne ya netra ennañ. M'her skraban re, kenta rin, terri e lañsou (2), e zisgwriad, e regi. Gwell e kavan mond dezañ goustadig hep e skuiza. Da beleh e yafen da glask eun all goude ? Archedou zo êz d'ober... Sperejou n'eo ket heñvel, zoken re gropet (3).

Setu 'ta ! Biskoaz n'am-eus seizet perag pep tra e miz mae a grog ennañ evel eun derzienn, eun derzienn a vuhez. An heol, an oabl a lugern, a drid, ar mêzeier, ar mor en em lak ganto war an ton, ton ar goueliou-berz. An anevaled hag an dud, evel ma krogfe en o zreid hag en o fenn ar gwagennoù entanet, en em stlej warno a bep tu.

Ya ! An tan a grog e pep tra gand miz mae.

Ar vuhez n'eo mui eur wazenn didan, sklêr, a zirlink goustadig gand he bili. Ar vuhez e miz mae... eul lamm-dour o virvi, o krozal, o strakal, en eur zibrada reier.

Koulskoude, red eo embann ar wirionez. N'eo ket ar wirionez, kentoh ar pez am-eus gwelet, rag ar wirionez evid e-leiz, dreist-oll e-touez an dud speredeg, eo ar pez a zo savet diouz mogidell o ijin, ha nemeur ar pez o-deus gwelet. Ar pez a weler, emezo, n'eo nemed eun huñvre a-berz daoulagad ar paour-kêz tud dizesk, dispered.

E kornioù douar all em-eus bevet miz mae, leun a vizioù mae.

E nep leh ne sked, ne gan kement hag e Sant-Pabu.

A-greiz oll va broig, evel eur verhih koant, hanter droet he fenn gand ar fouge, ken kaer eo he dillad nevez, birvillet, trefuet gand c'hwez vad ar bleunioù a zav a bep tu, zoken e kreiz an heñchou, gand êzenn greñv ar bizin a ra hillig d'ar fronellou, evel iset gand sourradennou avel-vor, avel zouar, oh en em hourin, leun a friantuz, a dommder, va broig, va broig a astenn he divreh d'ho priata, d'ho lakaad da goroll, d'ho killa.

N'eus den ahont, na koz, na bihan, na plah, nag ozah, na kazeg, na gavrig, gouest da enebi ouz gwrez miz mae. E nep leh er bed-mañ n'eo ken birvidig, ken mezuuz. Evez ! evez ouz e vreou !

- (1) *Kravazog* : eun den distreset e zivesker.
- (2) *Eur pirrig* : unan bihan hag hinkin, atao o finval.
- (3) *Eun bozkae* : maen braz lakaet evid bonta eun ode.
- (4) *E vusunou* : musunou, munsunou, muzellou hir, pa ne vez tamm dent ebed ken.
- (5) *Distrantell o raniellou* : ar raniell eo al leh ma ruill warnañ rojou ar harr en eur straed ; *distrantell* : digompez.
- (6) *Eur hrouer rog e wiad* : eun tamouez roget e wiad (toile).

Ar skol ! Paour-kêz skol e miz mae ! Red eo derhel stard d'ar habestr, d'ar zugellou evid kas ar harr da benn. Pebez micher ! Hoh-unan eo krog ennoh an derzienn hag e rankit chom aze, en disheol, en êr voug da glask leunia kevell n'o gweler ket, n'ouzer ket ha derhel a reont eun draig bennag. Ar hevell all, ya, ar re a vranisigell er mor glaz, enno urupaillou a jatal oh en em zifreta. Hag avel-vor, avel didan, avel c'hweg d'ho penn war ar marhad hag houlou braz d'ho luskad.

Nann ! aze c'hwi rank chom ha boueta.

Boueta sperejou ribitaill Sant-Pabu e miz mae ! « Eul loaïad evid paeron koz, eun all evid mammig, eun all evid Medor ! » Esoh maga bapaiou figuz !

Amañ n'eus nemed dre aon rag an douchenn eo e kerz ar vederez. Penaoz a gav deoh !

— Me 'm-eus pemp neiz, ha te ?

— Me, tri ! lavar din unan !

— N'om ket boutin !

— O ! d'ober plijadur, unan moualh, pe unan rouzardig ?

— Nann, unan melenig, e kae bihan park Landegarou e Brezehen e-kichenn ar houër ! Arabad dit e zisteki ! Arabad dit krabanata ar viou, na chom re bell da zelled en aon ne ve kasaet (4).

— Nag a ebad deh da noz, nag a ebad a-nevez emberr en eur baka c'hwiliked mae, e park Porz an Eskob !

— Me gav gweloh c'hwiliked dero. N'eus nemed hija gwez ar Hoad-Taill hag e kouezont a-vernioù.

— O ! He... eme eun torgozig a zen, kroummet e gein, me 'm-eus eur c'hwilig aour... ganin emañ e va godell. Euz eur penn d'egile e kerz ar gaouz.

— An Herrig en-deus kavet eur c'hwilig aour !

Dizro ar mare, « Lavar dezañ 'ta e ziskouez. »

Tortit, c'hwezet, youhit ! a gerot ! An neuz a reont d'ho selaou. War ho tro n'eus nemed flutennou bontet gand eur c'hwilig aour, a gerz euz eun dorn d'egile a-zindan an taoliou.

Bou...ou...ou ! Ar c'hwilig aour a zo dirollet, êt e heskin evel ar zaout war an tevenn.

Kemerit bizier, forz pegement ! Ne virot ket ouz louej dinañvet (5) lammed d'eur bern kerh.

Klask a ran o derhel e doareou hag a lakafe ar sperejou uhel, zoken re all da hija o diousoz gand dismagañs pe gand truez.

— Ar re a ray ouz o gwella hizio, a deuio ganin diziou goude merenn da glask neizioù. Me oar peleh ez eus leun : neizioù marzouelleien (6), neizioù kegin, neizioù brini.

Neuze avad e roent gaol eur pennad ! Ha d'ar yaou me gerze ganto. Baleou dudiuz, chomet down en o envor, evel em hini. Eun deiz e rejont kement a freuz e tour Lanbaol en eur zisteki neizioù brini, ma tiredas ar person koz fuloret da embann dirazo em-bije greet gweloh chom da zével kaniked e poullou dour hañvouez Kergengar eged mond da glask kelenn bugale kalz furroh egedoun. Hag e kerzas kuit en eur c'hoarzin a-bouez e benn : « Ha ! Ha ! Ha ! Biskoaz kemend-all... Eur hure o klask neizioù ! Paour-kêz Iliz ! En diribin ! En diribin ! Ha ! Ha ! Ha ! »

..

En oabl e oa hizio re a fistoul. Ar filiped a deue da gaketal ouz ar gwer, d'ober al lu ouz va hrennarded. Ar piked, e straed Keravel a garnache goapuz : « Ahanta, mehieien, gwel suna skilt (7) eged chaokad ar wesken. Kuit 'ta, ebeulien pennasket »

Killog Sezig a deue da c'hoari e baotr harp en nor hag a lakae da dregerni gand e ganaouenn skiltruz ar prenezier, ar mogerioù, an taoliou, ar halonou. Dichuet oa bet diou pe deir gwech. Kerkent e tizroe, hag a-nevez e tistage.

Netra ! Netra d'ober ! Nao pe zeg gwech oun eet e kounnar. Evid miroud ouz ar polotennou da vond el liorzou em-oa lakaet neud orjal kroaziet war-dro d'ar porz. Evid o derhel em-oa sanket peulioù. E Sant-Pabu an nevez-amzer a zo gantañ kement a zeo ma ne vije den souezet o weloud per e beg an tour. Perag ne ve ket a ber ? Leun a vleunioù zo savet o-unan er garridou. Va feulioù-me a gemeras gwrizioù, hag e miz mae leun a zeliou. Da eun eur, da eur ar skol, eun hed gwenan a oa deuet da blañva, d'en em voda war eur skourr. Galvet em-oa kerkent Fañch ar Bontig d'o dastum : « Me ne din ket da c'hoari gand gwenan d'an euriou-mañ, dindan an heol bero, emezañ. Emberr e vo gwelet. » Va lakepoted din-me n'o-doa c'hoant tamm ebed da hed al noz... evid mond dezo hag o lakaad da vond e tig. Daou a oa bet kastet. Ar re all ne glaskent ken : « Re gal ma teufe unan war fri an aotrou ! » An disterra kelienenn a lakae da zével ar pennou :

— Pegeit ! pegeit e-pad ar skol ! Peur ez aim er-mêz ?...

Esoh d'ar rouanez boda he zud eged din-me strolla sperejou va lanfridi. Begad ! Begad ne ziskenn ! Eun devez kollet...

Da eiz eur, e-leh koania, me a gemeras hent an aot. Aveli va fenn ! Aveli va fenn. Ar gwad ennañ o taoulammad. Biken n'en em gavin gand va maouted.

Ar mor a roio din nerz da genderhel warhoaz, da vañsonad gand mein krog enno an droug-kren.

Ennoun-me eo krog ive gand va hounnar. Me a glas-kas ober eur mored. Poan gollet ! Manea ! Manea eo a ranken. Va bagig a oa eno. Dao enni.

An aber a lugerne, eur voulouzenn ! Laboused-mor a nije a-vandennadou da glask o glud. Va-unan krenn edon. Ar bagou all, luskellet goustadig a gouske, kaer o huñvreou er porzig. Beb an amzer eur pesk pe zaou a zave da fistilla, d'ober eur zellig. Ezomm ebed da roeñvad, ar vag a gerze gand ar mare.

An Aber Benniget, n'eus ket dezi evid didana, frealzi.

An avel-vor a skube a-nebeudou diouz va fenn an tan, an derzienn, hag a lakae da zispaka en o leh bleuniou brug, bleuniou balan, bleuniou armeria (8), bleuniou lirzin, kemmesket o c'hwez vad. Pebez louzou ! Gantañ e oan abafet, badinellat.

Me a gouskas.

..

Petra ' zo ? En eul lamm e savan. Va bag hejet, dihejet, brallet, strinket, distrinket.

An noz a zo teñval-zah. Ne welan gleur netra.

Pe du kerzoud ? Klask ! klask a ran.

Luhed a rog an oabl ! Beradou pounner a gouez. An houlou a zav, a zav. Ar barr a ziroll krenn.

A-laz-korv e roeñvan. Va bag ne ra nemed trei-dizrei. Glao, kazarh a strak. Treuzet oun. Va oll izili en em lak da grenna.

Va bag a zo taolet, distaolet evel eur vernikenn.

Eun houlenn a deu... eur vogez zu ! A-benn-herr e kouez warnoun, va dall eur pennad.

Roeñvad, roeñvad a ran atao, o skrigna va dent, beteg dihalana. Eun houlenn all gwasoh hoaz a zired. Kaer eo bet din klask en em zastum, plada, ganti oun distaget, sammet, strinket ! Plaouf ! Eun taol morzol e va empenn, evel d'eur vioh e porz ar gigeréz !

Greet ganin !

(1) *Sahig bapa* : toull kamambre.

(2) *Lañsou* : lasou.

(3) *Gropet* : kropet (engourdi).

(4) *Kasaet* : kasaad a zo, evid eul labous, dilezel e neiz.

(5) *Louej dinañvet* : anevaled naonieg, c'hoant ganto kaoud boued.

(6) *Marzouelleien* : drasked (grives).

(7) *Skilt* : gwrizioù a boulz en tevennou, ganto blaz regaliz.

(8) *Armeria* : bleuniou a ziwann en tevennou (mauves).

Ar spered hag an eñvor

Eur chaloni en-doa, gwechall, eur niz e skolaj Les-neven. Goulenn a ree kelou diwar e benn.

— Eur paotr euz ar re wella, eme ar helenner.

— N'eo ket an dra-ze a houlennan diganeoh, eme ar chaloni. Daoust ha spered en-deus ?

— Deski a ra kenañ. Bepred da genta, pe gand ar re genta.

Ar chaloni ne ree nemed heja e skoaziou.

— Med n'eo ket an dra-ze ! Daoust ha spered en-deus ?

Kerkoulz e ve bet dezañ goulenn :

— Daoust hag heñvel eo ouz e eontr ? Med zoken eur chaloni a dle chom izel a galon.

Den a spered n'oun bet morse, siwaz din !

O tra ! N'eo ket me em-bije kavet e heller ober tri zoull en eur vontonenn pa ne oa ken enni nemed daou.

Biskoaz n'em-eus seizet perag al liou (1) o-deus pevar zroad hag ar yer hepken eur houblad. N'am-eus ket klas-ket zoken. Me a jome nehet pa gleven va mamm oh egari war va hein :

— Te ne rez nemed klask pemp troad d'ar maout !

Ne oa maout ebed er gêriadenn, ha n'edon ket glapez a-walh, a gave din, bez m'oun glapez eun tammig, da gemeroud eul lost evid eur pemped troad.

Ne gomprenen eta grik e rebech va mamm, ha dirag va ginou digor e youhe :

— N'out tamm furroh eged Bille !

— Piou eo Bille, va mamm ?

Bille ! Bille ! Ped gwech em-oa klevet meneg anezañ ! M'em-boa c'hoant e anaoud, pegwir e lavared din oan heñvel outañ.

— Peur ez aim da weled Bille, mamm ?

— Ro peoh, louaj, gand ar vez !

Hag e chome va mamm pell, mantret, an dour en he daoulagad, da zelled ouzin, souezet, seizet evel eur voualh a wel eur goukoug vihan o tond er-mêz diouz eur vi a hore !

Evez ! Evez ! Ar voualh a zo seizet a zudi ha va mamm a rangalon.

Ma vijen bet eur goukoug, e vije bet fouge enni. Ne ouien ket nijal, ne ouien ket zoken kana, nemed evel eur gastoloren faout.

Va haroud a ree, o ya! Med nehet oa lakaet ganin.

— N'eo ket ganet da zadorn, pennad, ha n'en-deus ket bet evel kavell eul lichefre! Poseve e tigor e spered gand an oad. Eñvor en-deus, marteze re. Anaoud a ra dre o ano oll zaout Lanbaol. Pa glev noucherez, ne vez ket pell evid o deski hag hep ehan o draillo...

Abred me a ouezas en dian-heol prezegennou goueliou braz an Aotrou Person. Eur wech, eur zadornvez, me a stagas gand an hini a dlee rei d'an deiz war-lerh. An amezeien a c'hoarze. Me a bakas eur strognad gand va mamm. Abaoe ne reen nemed kerzoud en e raog, eun tammig a vouez izel, e-pad m'edo er gador. Gwechennou e krenen evitañ. Eur ger n'oa ket heñvel ouz hini warlene. Kenta ray jara! Nann, eur storlok, hag adarre ar harr er raniell.

Eur zulvez, e-leh lavared ar Rouaned evel ar bloaz a-raog, e lavaras ar Roued. Me 'n em zoñjas pell hag hir: « Eur roue... pa vez leun e leverer « roued » pe « rouaned ». Er barrez e oa tud o ano Roue. Anezo e veze greet Ar Rouichen! Set' aze avad c'hoariou! O, va faourkêz speredig! Bloaz goude, setu en-dro gand an Aotrou Person ar Rouaned! Ar ger a blije din muioh. Ar ger gwir emichañs! Warlene oa chomet gorroet en askomb (2)!... Koulskoude, ma toullfen kaoz da va mamm? Gwelloh em-bije greet gedal. Gouzoud a ranker peur mond d'an dud. Abaoe me 'm-eus bet tro d'henn deski diwar va houst. O klask dilañsa eur zah farz edo... eur hloumm krenn... egar warni.

— Mamm, peseurt kemm a zo etre ar roueed hag ar rouaned? — Ar hemm a zo etre da lavreg ha da vragou, leue briz anellog!

Re a eñvor am-oa ez vihan. N'oun eet nemed war wasaad. Me a zalh soñj euz leun a draou ankounahaet gand ar re all, traou a netra, traou bidanell.

— N'ho-peus ket a zoñj, emedoun eun deiz, da Jobig Pennarvered, n'ho-peus ket a zoñj euz Fistoulig ho ki bihan?

— O eo, avad, eme Jobig, eet en e eiz ha pevar ugent.

— War e lagad dehou en-doa eur pig gwenn, ha war beg e lost eur wenanenn.

— Me n'em-eus ket sellet a gen tost-se ouz va hi, eme Jobig.

— N'ho-peus ket a zoñj edo aze, oh ober siboud war eul lostenn-garr, pa lonkas Metig ar volod! (3)

— Piou eo Metig? eme Job.

Ne ouie mui ano ar zaout en-doa bet! Koulskoude n'eo ket eet divemor, Job, ha n'eo ket kouezet e bugaleaj.

Troha reas ar gaos. Me 'm-eus klevet ar pez en-deus lavaret goude d'eun amezeg diwar va fenn: « Ker yaouank all, eet e belbi! Raneller oa p'edo bugel. Nebeud a spered! Gand an eñvor en-deus gellet en em gaoud. Jaogell! Stranerez! Eun torr penn a zen! Beleien evel hennez gwella ma'z int da raonvellad gand gwrahed koz! Ha pennad! Kaer eo deom: ni on-eus eur person speredeg! »

Re a eñvor! Va hini-me a zo evel eur zorohell aze e va empenn, eur zorohell deo. Puket eo bet gand al lam-mou am-eus paket, gand ar hatar, divuzul, stambouc'huz, hag e koag, en e gornig, va faour-kêz godellig a spered.

Re a eñvor a ra d'ar spered dond da veza poud. Re vec'hiet eo. Klask a ra neuñv war gorre, med an disterra bernikenn, an disterra bigorn a lak da jom a-zav an eñvor. Daou loen ouz va harr: unan a zach, egile a rank evesaad ouz pep yeotenn. Eun touseg, eur verienenn, a-walh evid ober dezañ chom hep sacha. E zisterna neuze, pegwir e vir ouz egile ober e labour. Ya, med stag int evel gevell-Siam. Netra d'ober.

An eñvor ne wel nemed tamm ha tamm, tammig ha tammig e pep tra, zoken er vuhez. Hag ouz pep tammig e rank selloud dre ar munud. Eun ezomm eo eviti, eun naon, eur hleñved.

Ar spered a wel an oll dammou stag ha stag. Ne yelo ket da glask gwenan e lost eur hi, ne welo nemed ar hi en e bez ha gand aon da veza re zammet evid kenderhel da nijal, ne zalho nemed ar pep brasa.

An den a spered a zienn, ne zalh nemed dienn. An den a eñvor a zalh al laez, zoken al laez ribod.

Avi am-eus bet atao ouz an dud a spered. Anaoud a rit, c'hwi ive, sperejou dreist, sperejou kenañ a dud, a gav bemdez traou nevez, a zired bemdez diouto gwagennou a furnez. Tud hag a hell komz a bep tra, kerkent ha 'z-eus ezomm sklêrijenn. N'eus nemed tenna eun diretenn, e-touez eur berniad tiretennou, hag hop! setu ar goulou-deiz o regi an deñvalijenn.

Soñj am-eus da veza gwelet oh en em gaoud em farrez, da drede son an overenn-bred, eun Tad brudet euz a Bariz:

— « Goulennit diganin, emezañ kerkent d'an Aotrou Person, prezeg war n'eus forz petra. » Henn ober a reas! Dreist! Dreist! Dreist ar paour-kêz pennou berrwelet a oa dirazañ, me en o zouez, hag a gavas gwelloh chom hep en em faeza, en em zistrañsi (4), en em dafa (5) o klask e heulia dreist ar houmoul.

Arabad d'an dourkaniked klask nijal ken uhel hag an alhweder. Pebez prezegenn, va zudou ! Sperejou euz an danvez-se n'eo ket souezuz e vent kaset da Bariz. En eur barrez evel or re-ni, e tallfent braz ha bihan gand o sklêrijenn.

Boemet e chomom dirag kement a splannder, kement a ehonder, kement a zounder, hag e krenom, ni ken dister evel merien dirag kezeg.

Pa hellom seiza eun nebeudig, eun draig, eur begad euz ar huzuliou fur a ro deom sperejou ken lemm, ni o heul evel chas o ferhenn.

Ya ! Lipad a rafem o seuliou kement a zoujañs on-eus evito.

I a zavo eur bed nevez, eur bed dibaot, eur bed fraill ebed ennañ, eur baradoz endro war an douar.

Pell zo e klaskont. En em gaoud a raint gand o fal, bezit dineh, amañ pe war-laez, el loar.

Amañ, en traoñ eo diêsoh. Perag eo diêsoh ? Abalamour ni, ya, me koulz ha c'hwi a zo re vistr or moullou, pe verglet, pe re boud da gas en dro.

Petra hell ober tud ken speredeg gand binviou kamm-digamm eveldom ? Ma 'n em gavont ket, a-vremañ, da lakaad da zeveni an eurvad, eo ma n'o-deus ket etre o daouarn klaviou (6) diouz o ment.

Binviachou distrantell, troadet fall, dirag menoziou ijinuz, marzuz, setu ar bed, tudou !

E-touez ar hoz hernaj em-eus greet va hent, va faour-kêz hent gand va faour-kêz spered, gwasket gand va eñvor.

An eñvor-ze em-eus lezet gantañ re a gabestr, eur wech hoaz, ha pa glaskan komz euz a draou poelluz, ar pez en em gav ganin gwechennou, ne hellan ket mired outi da lakaad da zevel war dro ar gwirioneziou a glaskan displega, strolladou c'hwibu.

Ar bugel bapa m'oun chomet, e-leh prederia war an daolenn a dalvoudegez, a zo gwell gantañ heul koroll ar c'hwibu, o sonerez, evesaad ouz pep c'hwibuenn.

Eur pennad goude, pa gomzer din diwar-benn ar pez a glaskan prederia warnañ, ar c'hwibu, ar c'hwibu hepken eo a zizro.

Eun dudi o jabadao ! Unan dreist oll dezi kerniel tort evel bioh zu Jakez Tomaz gwechall, en em zifrete, beteg ma kouezas dialanet.

Arabad tamall re din. Gwella ma hellen em-eus greet er skolachou. E-pad euriou ha bloaveziou em-eus sunet menoziou ar sperejou uhel, evel eur moraer e jikad, evel ma sunen, ez-vihan, skilt an tevenniou.

Eun nebeudig fiziañs em-eus bet troiennoù, hag e

sellen, dre guz, a-dreñv va hein da weloud ha ne zave ket din tammigou eskell, ar skeud hepken euz o re.

Siwaz ! siwaz ! ne boulzo biken a eskell d'ar hozed.

Falvezoud a ree din diskuill deoh ar hleñved marvel am-eus, a-raog kenderhel. A-hend-all, den ne gredfe em-be gellet derhel soñj a gement a ziotachou.

Ne gomzan ket evid an dud speredeg. N'o-deus ket amzer da goll. Leun o grignol a ed glan, ezomm ebed a lostennachou. Ar zaout war velchon ruz ne glaskont ket mond da beuri er hlizenn. An dud speredeg a rank en em voueta gand traou talvouduz, nann gand rimadellerez. Ganin-me n'o-deus, ne hellont kaoud nemed rimadellerez. Ne dalv ket ar fret dezo, eta, dond war va lersh.

Re all a deuio, re heñvel ouzin. Dirazo e tizahin va ormel (7).

- (1) *Liou* : leueou (veaux).
- (2) *Gorroet en askomb* : dastumet er houfr (gorren).
- (3) *Ar volod* : bolod, bolotenn.
- (4) *En em zistrañsi* : direnka ar spered.
- (5) *En em daja* : kaoud awalh, chom hep galloud debri muioh.
- (6) *Klaviou* : klao, skoulm.
- (7) *E tizahin va ormel* : dislonka ar pez a zo bet debret.

Va interamant

N'eus ket deuet kalz tud da va interamant. E-kreiz ar bizin du ! N'eo ket poenchou d'en em rei, c'hwi gom-pren.

Ne helled ket gedal pelloh. An amezeien a oa skuiuz o veilla va horv.

Diziou ne yelo ket kement a dud d'an aot. Tremen eun devez all ? Nann ! Nann ! An dommder a oa deuet, hag ar zal vihan, e-leh ma tastumed an traou o stroba war-dro an iliz, a deue an êr da veza moug enni. C'hwez fall a zave... Eun den e-kreiz e nerz ! Mari Vigorn, diou pe deir gwech, he-doa devet paper Armeni. Setu 'ta glaz o seni, va glaz !

Euz a galz tiez unan a oa deuet evelato, re goz n'o-dez greet nemed ruza etre ar herreg, e-leh troha bizin, merhed bihan. An nebeuta koll, ar gwella !

E ti Job ar Pinsin e oa savet kaoz abalamour d'an interamant. An hini goz, eur gwall hini, a youhe : « Petra lavaro an dud ma ne 'z a den euz an ti da interamant ar hure ? O pennad ! Evidon-me ne din ket d'an overenn disul gand ar vez ! »

Ne helle ket dond he-unan an hini goz, gwevn evel m'oa chomet he horv. Ne oa ket dezi evid skrabad ha divenn he zamm. Ar Bi, breur Job, torret e har zehou er brezel pevarzeg, kropet da labourad, eo a rankas plega, bez m'en-doa c'hoant mond d'an aot vraz da walhi e zivesker.

Ar re a zouge ar horv n'oant ket bet en entremar. Ar servij-se a ranker renta.

Pounner, pounner oa ! C'hwez ugent en-doa lavaret ar higer, boaz da jaoja.

An Aotrou Person a gane an overenn, va ferson, eun den santel.

— Paour-kêz Biel, ho-pet truez outañ, a lavare en e bedenn c'hweg... Grit dezañ azeza en tu dehous... Azeza, Biel ? Ne blijte ket kalz dezañ chom azezet. Med er baradoz ? Kerkent, soñjou va ferson muia-karet en em veuzas e splannder an neñvou. N'edo mui war an douar. Er bed all edo, evel azezet, serr e zaoulagad evid arvesti gwelloc'h, dounnoh. Paneve ar hurust en-dije debret an Aviel.

Beleien all a oa deuet ive. Person koz Lanbaol, goude eur bedennig, a zellas ouz an eur, evel m'en-dije bet aon e ve padet re bell ar stal ha n'en-dije ket gellet en em gaoud gand e vern-vihan er Strêjou (1).

Manu, va breur Manu a ouele doureg. Etienn ar mari-chal ive. Set' aze daou hag am hare.

Eur guchenn vugale euz ar skol a zoñje :

— Piou a deuo bremañ d'or hlaekenni ? Gand ma ne vezo ket ken droug hag hemañ !

Hag e teue tomm d'o feskennoù en eur zoñjal en deiz-mañ-deiz.

Berr, berr o fedennoù. Ar re all ive. O spered a nije buan d'ar mêzeier, d'an aot dreist-oll. Bremaig nag e vo kaer gweloud ar hirri o sevel, ar hezeg o sacha beteg terri ar stern.

— Sell'ta, mamm-goz, piou oh-c'hwi ?

— Me a zo euz a Borsall.

— Hag oh deuet da va interamant ?

— Hañ ya ! Aotrou kure. N'ho-peus ket a zoñj eun deiz me a harvete war aot Korn-ar-Gazel ? Klak ! D'an taol kenta torret troad va forh ! Hag e oa leun a harved. Me a houlenne gand Mari Strak rei din eur guchennig. Netra d'ober gand an druflenn lor-ze ! C'hwi a deuas da c'hoari e-kichenn gand ho mousetaj. Me a gontas deoh va foan. Ne badas ket pell. Eun haillon a gemeras dre guz podig Mari Strak, ha garved em hini ! Hi ar vagn (2), al luche, ne welas netra. Garved da Laou, kamalad, ha me va c'hwenn a helle kousked dianken.

Houmañ, em hichenn, a zo, emezi, euz a Dreouergad.

— Ya ! Aotrou kure, soñj ho-peus ? Va mab a oa eun tamm lanfre, n'oa ket gouest da hounid e vara. Me deuas da houlenne ganeoh ober evitañ. Bremañ e labour er porz dindan ar houarnamant. Bemdeiz e tizro hanter gazed. Ne wel ket peur e skarzan e hodellou. O ! Kempennou a vez a-wechou ! Med, abalamour deoh, Aotrou kure benniget, me am-eus amann da lakaad da rouza. Lipou-zenn oun eun tammig, aotrou kure. An hini goz euz ar Poulledan he-deus aon e chomfen re bell da gomz gand merhed estren.

Ar wazed a-hont, aotrou kure, a rank kaoud gwin euz ti ar Berthou. Ne gaver ket mui e Lanbaol. N'oun ket deuet a fentepañs (3). Med galig ! Kement hag ober ez in da interamant ar hure. Bremaig en eur zizrei evid rei nerz d'am faour-kêz divesker, e kemerin eur bannig hini kreñv e ti va nizez er Ruellou.

Sell 'ta, eun aotrou e-touez ar merhed !

— Piou out-te ?

— Me zo eur marhadour traou iliz. Pegwir emañ an

Aotrou Person oh overenna e rankan gedal. Pennad torgenn! Amañ eo kalz re hir an interamañchou. Nag a amzer foranet e-pad m'o-deus ar re veo kement a ezomm euz ar veleien. Keraouez zo! Keraouez zo, med eur priz a ran d'ar parrezioù bihan. Me a zo eun den onest, brudet dre va onestiz. Daou vreur beleg, eur breur d'am zad-kuñv a zo bet eskob. Fiziañs a heller kaoud ennoun. Danvez soutanennou a hiz nevez am-eus. N'ez eus nemed o zeurel en dour, hag hop! gwalhet, ampezet ha ferret! Med c'hwi n'em-eus netra d'ober ganeoh pegwir oh maro. Gwaz a ze evidoun! War goll e vin o tond amañ dre heñchou storlokuz.

O! Jef ar Hakouz!

— Yen, emezi, en eur fronellad. N'em-eus ket gellet mond d'ar bizin du. Ar verh-kaer adarre o c'hoari viel (4)! Bemdez klañv euz eur penn pe benn! Bepred o klochal! Tiegeziou rivinet, aotrou kure! Lavaret em-oa da Job kemered unan divreh dezi da gas kolo diouz eun dournerez. Eur hoz tamm bapa zo deuet gantañ! Ne oar ket zoken boueta moh! Tra! Doñjer he-deus ouz ar gwelien, emezi. Mitou, mitou a rankfe kaoud da frika rabez poaz! Koantiri! Koantiri! Bremañ e hello foueta stal gand e goantiri, al labanetez! Kaer evito e choman hoaz da gas an atant en-dro! O hedat emahi! Med kenetrezom, aotrou kure, marteze pa vo bet er wask e teuio dezi eur begad furnez. Me 'm-eus ranket chom er gêr da intent outi hag ouz ar zaout. Distrañsi (6) he-deus greet, hed an noz gand he zerzienn. Bremañ eo en em roet da gousked. Arabad din chom re da zale. A-hend-all e kouezo adarre buhez war va hein! N'em-bo ket amzer da vond beteg ar vered, aotrou kure.

— Na pebez kure mad on-eus kollet!

Hag e ouele, hag e hirvoude truezuz Menig Li!... E-pad va buhez ne oa ket gwasoh hini evid va drailla, drailla va labour: « Biken n'on-do mui eur hure evel-tañ. »

— N'en-deus ket greet gwalhi e zillad fank teir zizun zo, eme Zoaz. Unan bennag a bêo poseve!

— Ouf, eme eun all, ne lavarint ket he ano. Din en-oa prestet pemp mil lur. Paper ebed! C'hoari gaer! Bi Da!

— Ya, me n'oun dare petra c'hoari ganin. Ar berr alan, poan izili! N'em-eus ket gellet mond d'an aot. Inouet oan er gêr, ha pegwir edon gwelohig oun deut d'ober eun dro.

Per Gozeg!

— Eun interamant evel houmañ! Mond a rankan!

E pakin pemp pe c'hweh banne. Va gwreg a zo piz! Med n'ez eus ket kalz a dud, aotrou kure.

Fañch ar Maout a hrozmole, soubet e benn, e toull an nor.

— Mond da c'hoari gand bagou pa ne ouezer ket diouto! Ar re a oar o-deus poan a-walh. Eur vez eo! Beleien o prezeg d'ar re all beza fur. Eur brichinog, n'eo bet morse nemed eur brichinog! Netra dalvouduz en e benn. N'oun ket evid seizoud penaoz tud e-giz-se a ya da veleg! Eur brabañser! Me 'm-eus e anavezet er skol. Gantañ e oa c'hwez ar moged. Paka ree! Me james! Me oa fur. Eñ eun druillenn (7). Hag e kave dezañ abalamour m'en-doa desket tammou latin, en-dije gellet c'hoari e baotr gand Santiz Pabu! Pardon! a ranker pegwir eo maro.

Hag e pedas eur pennadig Fañch ar Maout evid e enebour. Taolenn gaer! N'en-doa lavaret da zen ar pezh a zoñje. Kañv a goueze evel daelou. E-keit ma son ar hañv, n'eo ket deread lavared traou diwar-benn ar re varo. Dezo meuleudi! Dezo enor! Eet int kuit. Ne deuit mui d'o zrubuilla. Pedi, ya pedi! Ezomm o-deus. Ni on-do ezomm ive.

An Aotrou 'n Eskob zoken en-doa digaset eur ger. Med pebez ger! Poan a reas d'am halon:

— Truezuz eo, breudeur ker, en eun amzer hag on-eus ezomm kement a veleien, gweled unan e-kreiz e nerz o koll e vuhez en eun doare ken diskiant. Pedom evitañ, ar paour-kêz den! Or gwella a raim evid kas deoh eur beleg all, fur ha santel.

N'eo ket an Aotrou 'n Eskob on-eus bremañ! Eñ a vije bet trugarezuz, hag en-dije kavet evel atao, geriou tener, geriou frealzuz.

Nann! An Aotrou 'n Eskob koz edo, an Aotrou 'n Eskob skoazellour, an hini en-doa lavaret deom, prizonerien a vrezel o tizrei, d'ar gêr goude pemp bloaz merzerenti: « Setu deuet ar poent evidoh da zizrei d'ar vuhez siriuz! »

Ha! Servichou a oa leun avad. Den ne rebechfe mui da Zant-Pabu beza eur barrez baour.

Setu ar horv o vond er-mêz. A-dreñv kein ar rido-chou e weled fri plah ar presbital. Gouzoud a ranke ped beleg a jomfe gand o lein.

An davarnierez a zelle ive:

— Nebeud, nebeud a wazed! Eur vez! Tud ivoulog, n'int ket gouest da zisterna eun eur evid o hure!

Job al Letoun a lavaraz « vo » d'e jao, a ziskennas diwar gein, a gemeras e voned kramennet (8) loued, a gammas e hinou, a dennas e jikad gand doujañs. Eun

den mad, Job al Letoun ! Klask a reas zoken lavared eur bater ; an hini genta a deuas : gourhemennou Doue.

An noter n'en-doa ket gellet dond. Eun tamm lizer en-doa skrivet : « D'an eur-ze, me a rank beza e Gwital-meze, evid gwerza toenn ar hohu. »

Ya, e-pad m'edod ouz va has d'ar vered, e Gwital-meze, ar vugale, leun a c'hoarz ganto a c'hoarie taboulin evid ar wech ziweza war doenn ar hohu, evel ma ve bet eun intañvez oh eil-zimezi. Ne reent ket a forz ouz kure Sant-Pabu.

Bremañ echu !

Setu an arched dizolo war eur varskaon, harp en toull.

An dougerien a zo eet d'an davarn. Eur banne, unan founnuz da veuzi ar hlahar, da rei nerz da genderhel gand ar vuhez.

Ar hloher ne helle ket skei e-biou. Eet eo ive d'ar red da glask e lomm.

An dommder a deu d'am zuilla (9) dre goad an arched. Koad marhad mad, eur gwiskad liou, ha leun a arhant e godellou ar halvez !

**

O ! gal !... O, gal ! Nag a boan e kern va fenn.

E peleh emañ ? E peleh emañ ?

He ! He ! Ar hloher o tizrei d'am gorren (10).

— Beo out pe varo ?... Oa ! Oa ! Na piou ! Eur beleg ! Eun tamm lien fresk a zehe va zal. Dour yen a hlebie ma meuziou.

Diou vreh kreñv am zammas...

(1) *Stréjou* : ano eur gêr e Lanbaol.

(2) *Ar vagn* : magn, diod.

(3) *Dond a-fentepañs* : a-ratoz (exprès).

(4) *C'hoari viel* : ober penn fall.

(5) *Labanetez* : laban, berr a spered.

(6) *Distrañsi* : beza direnket a spered.

(7) *Eun druillenn* : eun den a netra.

(8) *Kramennet* : goloet gand al loustoni (crasseux).

(9) *D'am zuilla* : suilla, devi diwar horre.

(10) *D'am gorren* : sevel, dastum.

Noz ar Zabad

— Tudou ! Tudou ! Diredit d'am skoazella ! Me 'm-eus kavet eur beleg hanter varo e-touez ar reier ! Tudou ! Tudou !... Youhal, youhal a ree ! Ribl an Aber a dregerne... Den ne deuas...

— A, paour-kêz beleg !... N'em-eus nemed va lochenn, avel-dro enni... La, la ! tennit ho tillad ! Me o zeho. En em damolodit er pallennou. Liñser ebed ! N'em-eus liñser ebed, aotrou beleg... La ! La !... Me a gouezas war eur holhed blouz, hag a gollas a-nevez anaoudegez.

**

— Aotrou beleg ! Aotrou beleg ! Aon am-eus e pak-feh riou. Lakait ho tillad, ho soutanenn... La ! Eur banne tizan tomm. Me a evas. La ! Kouskit bremañ !...

— Ha c'hwi ?...

— Me a gousko warhoaz, bezit dineh.

Me a reas an neuz da gousked, hag e kerras er-mêz. Dirazoun eun tantez a lugerne. Raden, brug seh, lann, balan, a zeve en eur strakal. An avel a gase ar maged war-du ar mor. An oabl a oa deuet da veza digoumoul. Ar hann-loar a skede, hag a-dreñv me a wele ar hounmou o c'hoariellad lintruz.

Ar manah a jomas eur pennad mad a amzer en e zav, kroaziet e zivreh dirag an tan.

Gwir eo kaoziou va ribitaill. Eun den braz, eur baro hir ha du, eun tok faout. Med souez ! Penaoz eo gwisket a-hend-all ? War gorr e roched, dispak e vruched, gantañ eul lavreg griz, evel ma touge gwechall ar vizinerien.

A-greiz-oll setu ma tro e benn, ma klask war e dro eun dra bennag. Eun nebeud kammejou... Dizrei a ra gand eur zichenn (1), hag evel eun tamm plankenn.

Setu eñ azezet. Notennou a zav dudiuz. An tamm plankenn a zo eur benveg muzig. Me a zelaou boemet ar zon velkoniuz. Goustad, goustad, da genta, goude uheloh, hag eur vouez euz ar haerra a gerzas d'he heul.

Edon er gousperou... Heñvel mik ! Evel eur chaloni en e gador-geur, eh embanne ano ar salm en eur denna e dok :

AR MANAH

Me zo kemeret gand an oll evid eun den kollet e furnez,
An dud a embann ouz va gweled : henez zo greet gand

[e benn !

Den ne hello biken kompren buhez iskiz manah

[Lokmajan.

Me 'm-eus redet broiou, me am-eus darempredet o

[goueliou,

Tañvet em-eus an oll blijaduriou, en em vezvet em-eus

[ganto,

Rimadellerez ! Rimadellerez ! Pep tra zo didalvez er bed-

[mañ,

Kaerroh ar mor e gourlen eged ruiou ar hêriou-penn,

Kaerroh an noz e Breiz-Izel eged ruiou sklêrijennet,

Va chapelig e Lokmajan a sked dindan bannou al loar,

Ar gwez dero tro-war-dro me o hlev o vouskana,

Soul va lochennig a deu da veza koar,

A bep tu e nij laboused alaouret,

Laboused didrouz a ra din allazig,

Lod a zired da buhad war skoaziou ar manah,

Gougana reont dezañ kantig dudiuz an eurvad :

C'hoari, c'hoari gand da delenn ha ni a gano dit,

Ni a gano dit gand an Aber, e houlou leun a berlez,

Ni a gano dit gand ar gliz a sked er foenneier,

Gand ar brug, ar bleuniou e strad al lanneier,

Da gaerder da vroig digor da galon, manah,

Lez da gousked an dud gand o huñvreou diskiant,

D'ober petra gounid arhant, kemered kement a

[drubuillou ?

An eurvad zo d'an hini a dañv kaerder bali Doue !

AR VALI

Ar bed-mañ, va breur ker, n'eo nemed eur vali.

E-leh trei kerreg gwell azeza warno.

Petra ri gand reier, petra ri gand houarn,

Petra ri gand arhant, o paour-kêz den dianket ?

Esoh kalz bale skañv ar godellou !

C'hwi a glask kaoud bisahou hag a gouez er raniell,

Leun bri ho korv, hoh ene, ho poutou zo re bounner,

Ne welit mui er vali nemed ar hoz tamm raniell,

Hoh arhant a storlok, c'hwi gav deoh e prenot levenez,

Al levenez n'he fren nikun, levenez an evned,

Ar horv n'eo nemed poultrenn ha warhoaz e vreino,

C'hwi 'peus kollet ho penn o terri ho tiouaskell,

Ne zavit mui ho sellou diouz ar raniell,

Ar raniell a zo leun a doullou kirin... (2) da beleh e kaso
[ar raniell ?

Ar raniell ho reno, va breudeur d'an islonk,

D'eul lenn enni dour-hañvouez,

C'hwi a gouezo bremaig e-touez ar raned,

Ar raned, an tousegi a zebro korv mab-den...

Ar manah a yeas kuit eur pennad. Dizrei a reas gand
eur vriad houzel (3). An tan a-nevez a skedas. Eñ a jomas
en e zav, hag en eur vale war e zrez war-dro d'an tantez
e kendalhas :

VA HUÑVREOU

Va huñvreou a zo evel strobinnellou,

A lamm a-dreuz a-hed e-kreiz ar gwaremmou,

Sinkla ra va elfennou evel eur hovel !

Pa vez dihun, e rener a hell e stumma,

P'en em ro da gousked e tiroll an tangwall,

Evel eur marh dishual ha digabestr dreist ar haeiou e

[taoulammo,

Elfennou tan a strink a bep tu en noz teñval,

War al lenn, ar peuri, war vor ha war zouar e hournij

[an huñvreou ;

Ni a zo mezevet, killet gand o dañsou,

Ha pa zivorfalom gand or c'hwezenn eo gleb on izili,

Or halon a drid a bep tu, en noz ni a astenn on daouarn...

Allaz ! Allaz ! Nijet int pell ar viltañsou !

Klask a hellez, mabden, an aour, ar perlezennou,

Klask a hellez, mabden, stummou kaer ha karanteziou,

Astenn a hellez da zaouarn dinañvet,

Da zaouarn ne gavint nemed eur hoz tamm pallenn rouz,

Ha bremaig da lagad dihonet ne welo nemed huzil ha

[ludu !

ME ZO BET O TROIA...

Me zo bet o troia hag em-eus dastumet leun a strodenn...
Kaer eo kerzoud dieub dre an heñchou, ar foenneier, ar

[gwaremmiou,

Kaer eo kerzoud dibennask, digabestr !

Avel-vor a zourr em bleo du, em bruched, em herhenn,

Avel vezvuz !

Nag eo c'hweg kerzoud diarhen dre greiz al lanneier,

Regi ra an drez, ar spern, mezvuz eo ar hrohenn roget

[gand ar bleuniou.

Siwaz ! Siwaz ! Ar friantuz a dremen, echu ar reverdi.

Eun naer-wiber a lamm harp ennoun,

Dare eo bet din beza flemmet.

Ar skuizder a deu buan da zidana va memprou.

Naon! Naon am-eus! Deh e kaven dreist an irin,
 An irin, ar hraoñ-kelvez, ar mouar hag ar bazoul...
 Blaz ebed ken ganto! Naon am-eus! Naon bara!
 Naon pouloud, kig ha farz da zerr-noz en eun ti...
 An amzer a yena, en dremwel e sav eur barr-arne,
 Mouga ra hini ha hini bannou livet ar zerr-noz,
 Glao, glao, dour buill a gouez en deñvalijenn.
 E toull ar hae e krenan, e toull ar hae e ouelan...
 Mabden zo red dezañ eun tiig ennañ leun a domnder,
 Mabden divezvet a nij e zoñjou wardu eun oaled!

PIOU A GANO VA BRO DIN-ME ?

Piou a gano din kaerder va bro ?
 Piou a gano kerniou melen he menezio
 Pa deu d'o golo erh gwenn ar goañv,
 Pa gemeront o fallenn bleunioù e mizioù dudiuz an

[hañv ?
 Piou a gano ar mor e gourlen en deizioù reverdi,
 Ar bigi o tañsal war an tonnoù evel merhedigou ?
 Piou a gano ol liorzou, or parkeier, or gwaremmioù,
 An ed gwenn o vralla, o skedi e miz gouere ?
 Piou a gano ar gouerioù a droidell en or foenneier ?
 Piou a gano ar gwez dero a holo gand aour or

[feunteunioù ?
 Piou a gano va zourioù hag o hleier sklinton,
 Ar gliz o skedi war ol lann, or brug hag or balan ?
 Piou a gano va bro din-me, piou a gano va Breiz-Izel ?
 Gand m'am-bo eun tamm bara enni, me a vevo laouen,
 Gand evned kaer ma bro d'ar beure me gano,
 Gand hiboud luskelluz an Aber hed an deiz me zono...

Ar manah a droas e benn, a deuas war-du ennoun.
 Uhellig e houlennas :

— Kousket oh, Aotrou beleg ?
 Grik. Ez deoh gouzoud. Tañveet em-eus em buhez
 pardaezioù koant, leun a zudi. Evel hemañ, biskoaz !

Eur barz a wechall, unan gwirion a gane evidoun
 hepken. E gan, e zon, a rede eeun d'am halon a Vreizad.
 Pep ger en em vuelle da viken enni.

Red oa lezel ar manah da gredi edo e-unan, etre an
 neñv hag an douar, hepken Doue ouz e glevoud.
 Kenderhel a reas da vale, da drei :

TE ZO KOUSKET AMAÑ...

Te zo kousket amañ em lochennig vihan,
 Me 'm-eus enaouet tan evid tomm a izili,
 Breur out din, an oll zo breudeur d'ar manah,

Med da labour dit-te zo kalz diêsoh eged ma hini.
 Te a gerz er strêjou o youhal d'an dud : « Evez ouz ar
 [raniell !

Evez ouz toullou kirin hag ouz islonk al lenn!
 Taol evez! Taol evez! Ar raniell he-deus he han diaouleg,
 Al lenn a zach daveti heñvel ouz eun tantez,
 Harp en toullou, ouz ar haecioù ez eus frouez meyvuz,
 Hag awechou da galon baour a zo evel dinañvet,
 Kalon ar paour-kêz a rank kaoud karantez da zebri...
 Ma talvez dispak da ziouskell e tevio daved da galon

[karantez,
 Med ma plegez da askellioù, boued ar re all a ranki debri,
 E-leh karantez Doue e tebri mouar, hogan (4) hag irin,
 Ha da dreid er raniell e kerzi d'az tro war-du al lenn,
 [an islonk...
 Taol evez, taol evez! Dalh dispak da ziouskell...

La! N'edon ket o hedal seurt prezegenn. Setu paket
 ganin va hanaouenn.

Ar manah a lezas e delenn war ar zichenn, a gerzas
 kuit eur pennadig, a zizroas gand eur beh all a houzel.
 Ha tan adarre !

Azeza 'reas. Trouz ebed, nemed hini ar mor.
 Echu an abadenn! Bremañ ar paour-kêz den en em
 roio da gousked er-mêz euz e lochenn. Gand ma ne
 gouezo ket en tan... Ha m'her galvfen da rei dezañ e
 holhed? N'em-eus mui a boan. Barreg oun d'ober an
 hent war droad. Gedom eur pennadig !

— Piou a zo erru aze ? Pi...ou...ou ?
 Me a skrij, a zigor braz va daoulagad ha va genou.
 Ar manah a zo savet en eul lamm en e zav, dispak
 e zivreh, e zaoarn, e vizied, dare da zailla.
 Eur vouez pounner, eur vouez strafuilluz, evel o tre-
 gerni en noz en eun iliz a voudas :

— Me...e...e !
 — Kil! Kerz alese, pe diwall !
 Me oa prest ive da lammad d'ar hlasker trabaz.
 War he drez (5) ar vouez arched a voudas en-dro :

— Biken ne gilin !
 Me a glaske gweled. Ne welen nemed ar manah, ha
 dirazañ eur pilkoz korv gwezenn penndoget (6), gantañ
 eur stumm iskiz a daole war al letonenn eur skeud
 heñvel ouz hini eun den.

Unan bennag kuzet ennañ ? N'oun ket pounnergleo,
 pennad ! War vrurun lann ha raden e klever bale, dreist-
 oll en noz. Gand trouz an tan o leski, marteze ! Me a
 zavas eun tammig war va hoazez.

Eun dra bennag em hichenn a vaneas, hag e paras

warnoun peder boul skeduz, o trei, o tizrei, o teurel
elfennou evel tule-dour (7).

Laboused mor, emichañs! Emichañs, piou oar? Ne
ouezan mui! Ne ouezan mui! Trez fall gand ar riboul-
lou! Gwella d'ober, chom sioul ha gedal.

— Piou out? eme ar manah...

Ar hleur! ar hleur! (1)

N'oun mui nemed ar hleur.

WAR REIER KONKERNE ME C'HOARIAS BUGEL...

Ar manah a gemeras e delenn, Ha têt, a-wechou evel
d'ar red, en eur lammad war-dro d'an tantez, e c'hoarias
hag e kanas :

Va bagig

Morganig

Am luskelle bemdez gand ar mor o sevel

Me a ouie roeñvad

Ha zoken boulevvad.

Va halken, eme din va zad a-wechou,

Me zesko dit c'hoari atao gand ar bagou...

Med fouge oa ennañ, o ya! leun a fouge;

N'oa ket e Konkerne

Eur hrennard evel doun da drehi an houlou,

Zoken da zével o goueliou,

D'o farlea

D'ho hriza.

Ar mor er porz,

Va liorz,

Ha va bagig wer,

Va maner.

Pesketa! Pesketa!

Micher euz ar haerra,

Med kaled a-wechou

Pa ziroll stourmadou,

Micher gaer med paour.

An den a glask aour,

Aour da grabanata,

Gand aour eo êz beva,

Aour gounezet heb c'hwezenn,

Aour! Aour melen!

Al lestr a rede,

Me gouske

An aour a deuas... godelladou,

Berniou.

(1) Ar hleur : ar skeud, an neuz.

Med an aour
Zo dizaour,
Eur benveg eo netra ken,
Ne hell ket maga kalon mab-den.

Evel an êzenn a zav d'ar beure
Diouz ar mor e Konkerne,
Ezenn yaheduz,
Ezenn kennerzuz,
Euz an aour e sav eun êzenn all,
Eun êzenn fall
A lak da youhal en or memproù
Evel diaoulou.

Teuzi a ra o chadennou,
Hag e tirollont, an diaoulou!

An eurvad evid ar bleuniou,
Dispaka o deliou
D'en em vezvi a hliz d'ar beure,
Ha goude
Dornigou an avel
O luskello en o havell.
Dre ma c'hoariint gand bannou
Setu levezet ar bleuniou!

An den n'eo ket heñvel,
E zoñjou zo distrantell,
Er sioulder e klask tolompi,
Hag en trouz e klask eur vali,
Enni hepken
Eur houerenn...

Karantez a rank kaoud e galon,
A garantez he-deus naon!
Gand ma vezo luskellet,
Gand ma hello, pa vo dihalanet,
Kloza e benn e pleg eur skoaz
Beteg warhoaz!
He hlask a ra ha ne gav ket!
A, paour-kêz bed!
Klasket em-eus gand va aour
Evel ar paour
E damm bara,
Klasket em-eus en em fasta (8).

Allaz! Allaz!
Seulvui! seulhoaz!
Pep tamm a zebred,
E-leh troha berr
D'an naon diboell,

He hresk ! Pep tamm zo ennañ goell,
Eun naon nevez gwasoh hoaz !
Debrit ! debrit toaz !
Netra d'ober ! Lonk ! lonk !
Eun islonk
Eo da galon ha netra ken,
Paour-kêz mab-den !

Klasket em-eus, klasket em-eus,
A-hed, a-dreuz,
En em zinaonia.
N'em-eus kavet netra !
Ha goude va horvajou
Doñjer an oll veuziou
Zo kroget em ene...

Truez ! Truez !
Diskouezit din gand trugarez
Ar bevañs gwirion
Evid va faour-kêz kalon !

Hag em-eus komprenet,
Islonk oun krouet,
Doue hepken
A hell e voueta,
An islonk, e leunia !
An islonk n'eo ket leun a gerzo
Da islonk an traou goullo
Ennañ Roue ar Maro !

Miaou ! Miaou ! Drible ! Kizier ! Re all a vije bet ker-
kent spontet. Me a gomprenas.

Tud Sant-Pabu gand o halon dener ne lazont ket o
hizier. O has a reont da goll. A-wechou e tizroont d'ar
gêr, ar pez a reas Karot, targaz rouz ar presbital, brudet
da viken.

Truez a gemerer, eun all eo a vez kaset da goll.

Hag e peleh o holl gwelloc'h eged amañ. Ar hizier euz
an tu all d'an Aber a zell gand melkoni ouz aochou
dudiuz o bro gavell. Ma teufe eur vag e hellfent marteze
en em guzad enni ha dizrei. Med ral eo e tostafent ouz
ar horn-ze.

Ober an dro d'ar pleg-mor ? Diêz da zeizoud evid
spered ar halz eur ar hizier. Neuñv a ouezont, ya ! med
n'en em daolont morse er mor euz o fenn o-unan.

Hag eh huñvreont war ar herreg o-unanig.

Mi...a...ou ! Klev 'ta ! Eur haz all ! N'emaint ket en
eur vro dizarempred. Re all en em gav.

— Kemerom ar vuhez en hent m'ema-hi ema-hi !

E-leh en em ganna, evel m'o-dije greet p'edont doñv,
sevenet, ar hizier laer, ar hizier gouez, en em lak a-van-
denn evid chaseal, pesketa, ha mond bep an amzer,
p'o-devez klevet eur penmoh o wihal d'ar maro, d'ober
eur skrapadenn e tiegeziou pinvidig Kerlumberz.

Ped emaint ? N'oun ket evid o diniveri. Me a wel
boulou gwer melen adarre, hag an taol-mañ e lintront
e-touez al lann, ar balan, etre ar reier.

— Mi...a...ou ! eme unan, hir e huanadenn.

— Miaou ! eme eun all, evel eur hi o kregi.

— Oaoñv ! eme egile, evel eur hagn goz, goeñvet,
paket ganti eur stokadenn.

— Ou...ou...ou.eñv... eme henhont, pelloh, krog ennañ
ar boan-gov emichañs.

— Gweñv ! eme unan, harp ennoun, ken taer ma skri-
jan evel m'am-be paket eur stavad (9).

Hag oll a-gevred, evel kannerezed Sant-Pabu, setu-i oh
hivoudi en noz teñval, truezuz evel bugaligou, ya, heñ-
vel-mik, bugaligou kollet, bugaligou dinañvet o leñva
d'o mamm. Va halon a lamme, a drivlie gand truez pe
gand eun tammig aon. Piou ne gren ket dirag ar pez
n'eo ket evid meizoud ?

Ar boulou gwer melen en em rod war o drez, sioul,
eur pennadig. Hag a-grenn, oll :

— Tuf !... tuf !... tuf ! emezo, gand trouz eur marh-du.

Ha dipadapa, d'an daoulamm ruz, er hagnog, elfen-
nou tan o strinka diouz o reun. Evel m'o-dije c'hweset
ar hizier laer eun darvoud warnez diroll. Ar mor a ge-
mere a-nevez liou ar gounnar. Grountal a ree.

Ar manah ! ar manah ! Mud oa chomet en eur horn
bennag, da zelaou ar hizier. Kenta glevjen e vouez hag
e delenn o tregerni :

AR MOR

Droug zo ennout, mor !
En da imor,
Evel eur hi,
E traillez ar bili,
E tistagez ar bizin diouz ar herreg.
Da wagennou bleveg
A ra sourrig,
A wig (10),
A vleuj, a glemmig.
Da zaelou a strink war-nij
Dreist penn ar manah
Evel kazarh.
Hag e lopont war e zremm,
Lod zo lemm

A zank em hig beo.
 Va fenn zo eun eteo
 Enaouet gand houlou,
 Entanet va zoñjou.
 Pep tra ennoun a zaoulamm,
 A zibrad, a jilgamm,
 Digor ar jabadao!
 O, mor! Deus a-flao,
 Deus a-flao d'am brañsigellad!
 Deus d'am isa! Deus da bilad
 Al lann ennoun, al lann kaled!
 Deus d'am flastra,
 D'am frika,
 D'am mala,
 Deus da walhi
 Va gwiniz du, d'o ambludi,
 Da denna diouz va hrohenn,
 Diouz va zonnenn (11)
 An druz, al lin.
 Gra din evel d'ar bizin,
 Va horv zo dit, o mor!
 Sko! sko! gand imor!

Evel m'e-dije sentet ar mor ouz ar manah! An Aber Benniget ne oe warnañ nemed tres an ivern. Houlou ruz-tan-glaou, kelhet gwenn, a bigne uhel-uhel, a goueze a-benn-herr gand eur zafar spontuz. A-raog m'en em dorrent, re all a zave, kreñvoh hoaz gand eur storlok kurun.

E zivreh en êr, e zivreh noaz, tennet en-doa e roched ha ne oa mui gantañ nemed e lavreg griz, toull, roget emichañs war bennou e zaoulin, ar manah, eur manah melen e-kreiz an tonnou ruz, a lamme, a youhe, diempennet, pennfollet :

*Sko! sko! Ha ta!
 Ha! ha! ha!*

C'hoar zadennou diboell, gouez, evel bleujadennou saout, pa gouez en o hichenn ar gurun. Ha gand an hekleo, aochou Landeda, Treglonou, Sant-Pabu, a dregerne d'o zro, evel ma vijent bet leun a gezeg tik o hourrichal.

Lammad a ree gwasoh-gwasa, e vleo, e varo, e benn, e vruched leun a eonenn.

Me, war va hoazez, a zelle, digor braz va daoulagad, berr va alan evel eur hi faezet.

Setu ar barr warnom! Al loar a guz, ne weler mui netra.

O! Evel ma ve dirollet oll gerniel-boud ar vro. A-bell e teuont. Tostaad a reont! Emaint aze.

Pla...ouf! Evel eur harteriad tiez o koueza en o foull!
 Va golhed a zo dibradet, savet uhel, a-dreuz an doenn.

Eur stokadenn! Em zav etre diou garreg oun strinket. Miret o-deus ouzin da vond pelloh.

— Manah! Manah!

Eur wagenn all a zired, setu he hezeg o sailla d'an daoulammou. A-bouez-korv e talhan krog er bizin, sanket enno va ivinou tamolodet, peg ouz ar reier.

Eur menez mor a dremen evel eul luhedenn. Me a zistaol an dour zal en-deus leuniet va ginou.

— Manah! Manah!

— Amañ!

Ar vouez dinerz a deu euz an douar.

Me a red hag a gav ar paour-kêz den astennet war al leton, divane, o terhel start war e galon e delenn.

Gand va dorn e klaskan seha e dal. Sklêrijenn al loar a zizro. Leun wad eo e benn, e gorv. Selled ran pisoh. N'eus gouli doun ebed. Kignadennou hepken.

— N'ho-peus poan e nep leh?

— Nann! shehed am-eus...

Me a red d'ar feunteun. Freuzet eo! Mor a dle beza chomet enni.

E palv va daouarn e tougan dezañ dour.

— O!... O!... Va skorit (12) da vond d'am gwele.

— Paour-kêz manah, ho kolhed a zo beuzet, debret, ho lochenn ive. Ne jom mui netra...

— Va zelenn am-eus dalhet!... Mond a ran! Mond a ran!

— Re skuiz oh! Gortozit!

— O! Nann! Mond a rankan! Bremaig e teuo amañ leun a dud da weloud an dismantr.

— Manah! Manah! Chomit... Chomit! Deuit ganin da Zant-Pabu! Me ho mago, me ho lojo! Goude eun nebeud deveziou, c'hwi a gerzo.

— Nann! Nann! Mond a rankan kerkent.

— Med n'hellou ket! Ne helloh ket! Dastumet e viot gand an archerien, dibaltog ha dilavreg!

— Hañ ya! O, aotrou beleg, ho-pet truez! Klaskit dillad din. Mond a rankan! Mond a rankan pell ahalen a-raog goulou-deiz.

Pe boent a helle beza? Teir pe beder eur.

Me a oa gleb-dour-teil, goloet va zoutanenn a dammou bizin, a spoum, a lehid, a hlandour, dilerou, divotou!

Klasket em-oa eur pennad. Ar horn a oa riñset, greet anezañ eul leur nevez.

♦♦

- Majan! Majan!
- Piou zo aze, d'an euriou-mañ?
- An aotrou kure, Majan!

Majan a zavas kerkent, a zigoras an nor, gantañ eur houlaouenn.

- Petra zo, aotrou kure?
- Eun dra skrijuz! Gwelit e pe struj (13) emañ.

Me gonto deoh diwezatoh e pleg ho skouarn. Majan, red eo din kerkent eul lavreg, eur paltog deread hag eur hoz tamm boned. Diouz ho ment, Majan!

Me a glevas eun armel o tigeri :

- Set' aze, eme Vajan.
- Pebez den a galon!

O! Pennad! Ankounahaet em-oa eun tamm : ar roched!

Me a roas d'ar manah va hini goude beza he gwasket. Tra gaer! En eur hodell e oa daou villed a vil lur, roet din goude ar skol, gand eur wreg vrokuz evid ar Zant.

- Sellit, emedoun, evid ho peaj, paour-kêz manah!
- Me a bokas dezañ evel d'eur breur.

Hep selloud a-dreñv, e kerzas dre ar wenojenn, en eur delenni, en eur gana :

- *Bennoz da Zoue en-deus krouet pep tra gaer!*
- Bennoz d'an hini en-deus krouet ar mor braz!*
- Bennoz d'an hini en-deus dalhet d'ar manah e*

[*vuhez!*

- Bennoz d'an hini en-deus krouet ar bed ken kaer!*
- Bennoz d'an hini en-deus hadet er halonou*

[*kement a vadelez!*

Ra gouezo warnout, o beleg, bennoz an Oll-Halloudeg!

Eun tammig ehan, hag e sioulder ar beure, war an delen, e savas en dremmwel, tener evel kan eur bugel :

D'or mamm Santez Anna!

Den, na me, na den all, ne glevas mui meneg euz manah Lokmajan.

♦♦

Me 'n em gavas e Sant-Pabu eun hanter eur a-raog kloh an Anjeluz, dre heñchou a-dreuz. Amzer da gemeroud dillad all, eur roched, eul lerou, eur boutou.

— Me gav din out dizroet diwezad en noz-mañ, eme din va ferson.

— Ya, eun tammig! Aveli ar penn a ra vad, aotrou Person! Ar mor am diskuiz diouz va hailloned. Ar mor, aotrou Person, n'eus ket d'ar mor evid va frealzi.

Va hurust a zirede d'an daoulammou.

— Ho pag, aotrou, a oa distag e Porz ar Vilin an eor enni. Eun arsouill bennag a zo bet o c'hoari ganti. Me 'm-eus he digaset d'ar zeh hag he staget.

— Mad eo, Dedeig.

Va bag! Pebez bag fur am-oa, kalz furroh egedoun. Dizroet adarre d'ar gêr, he unan! Boaz oa!

— Napoleon a oe trehet. Kaset e oa d'eun enezenn. Eno e vevas evel eur manah, a voudinelle va moused. Daoust ha Napoleon n'en-deus ket bet eno a frapadou?

Frapadou! Me 'm-eus ket bet va re. Ha c'hwi?

Ar skol a gendalhe evel deh.

Den ne ouie! Den ne wele spered an Aotrou o nijal.

En eur waremm, eun delenn a c'hoarie, hag ouz eur vodenn lann va roched a zehe!

- (1) *Eur zichenn* : sichenn, skabell.
- (2) *Toullou kirin* : toullou kurun (fondrières).
- (3) *Eur wriad houzel* : gouzel, gouzer, peadra da lakaad war leurenn eur hraou (gouzeria).
- (4) *Hogan* : frouezenn ar spern-gwenn.
- (5) *War he drez* : goustad.
- (6) *Penndoget* : torret, hanter-gouezet.
- (7) *Tule-dour* : louzaouenn (cotylet).
- (8) *En em fasta* : kaoud awalh, heugi (se dégouter).
- (9) *Eur stavad* : eun taol dorn war an dremm.
- (10) *A wig* : gwikal, pe wikal, ober an trouz « wig ».
- (11) *Va zonnenn* : tonnenn (superficie dure, couenne).
- (12) *Va skorit* : skora, harpa, skoazella.
- (13) *Struj* : stad.

Ar Barz digenseurt

Mond a ra, mond a ra, ar barz birvidik,
Ar barz laouen, gand e galon entanet !
Mond a ra
War lerh e steredenn
Dezañ e unan !
Ha n'eus nemetañ
O weled al luhadenn vuzuduz
A sklerijenn an oabl en e bez
Evitañ e unan !

Mond a ra daveti, pennfollet gand levez.
Kana ra a-bouez-penn d'an oll dud tro-war-dro :
« Sellit ouz va steredenn !
Sellit evel m'eo kaer !
Evel ma lugern e-kreiz an neñv ! »
Hag e vouez kreñv ha seder
A zav evel eun alc'hweder
Etrezeg an oabl,
Daved ar steredenn,
Evid kana kaerder ar bed,
Dranted ar vuhez ,
Kreñvder ar galon
Ha galloudegez ar garantez !

Med an oll tro-war-dro a zo chomet diseblant.
Deut int da veza dall ouz sklaerder e steredenn
Ha bouzar ouz e ganaouennou.
O daoulagad zo troet hebken 'trezeg an douar,
Staget ma 'z int outañ,
Da virviken,
Gand pouez o foan hag o fehed,
O striva penn-da-benn o buhez
Evid dastum arhant,
E 'n em zrailha,
E 'n em vaha an eil egile
Bete fin ar bed.
Hag evid dond aesoh a benn
Da hounid arhant leiz o yalhou,
O-deus desket eur yez estren
Hag ankouaet hini o zadou !

Setu aze perag, bemdeiz, mouez ar barz koz
A gan, en eur bed ken diseblant
Ha ma vije bet digenvez,
Evitañ e-unan !
Hag ar barz a ya hag a zalh da vond,
Digenseurt,
War lerh eur steredenn
A lugern e-kreiz an oabl
Evitañ e-unan !...

Eur vouez all, koulskoude, a zo savet du-hont
Hag a gomz ivez er yez koz.
Unan, da vihanna, neus klevet,
Unan hag e-neus desket
Yez beo an dud leal d'o bro
Pe miret anezi abaoe e yaouankiz.
« Kleved mad, emezañ, a ran ho kanaouenn ;
Med an ton anezi a gavan gwall iskiz !
N'eo tamm ebed heñvel ouz toniou a gleven
Gwechall, du-mañ, em hêriadenn.
Ouz a welan, n'oh ket euz va horn-bro.
Toniou dihiz a zo ganeoh !
Mar plij, it da gana pelloh ! »

Hag ar barz, evel boaz, a gendalho da vond,
Da vond war lerh e steredenn
Gand e galon entanet
Ha da gana,
Heb ehana,
Gand e vouez kreñv ha drant,
En eur bed diseblant,
Evitañ e-unan !...

FANCH DANNO.

Penn-ar-Roz, an 19 a viz Meurz 1964.

REUN CRESTON

Reun Creston, arzour, skrivagner, gwerinoniour, unan euz ar re o-deus stourmet ar muia evid Emzao Breiz abaoe daou-ugent vloaz, a zo maro e Etables d'an 30 a viz mae.

Abaoe 1925, — d'ar mare ma kemeras perz el labour war-dro « Ti-Breiz » eun Diskouezadeg Etrevroadel e Pariz, — e oa anavezet evel unan euz diazeourien arginivelez an Arz breizeg. Krouet e oa bet gantañ, gant Janed Malivel, gant Jorj Robin hag eun toulladig arzourien yaouank all, strollad « ar Seiz Breur », a vodas tamm-ha-tamm gwella liverien, kinklourien, engraverien, skultourien, sonaozourien ha skrivagnerien Breiz. Frouezuz kenañ eo bet levezon ar strollad-se etre an daou vrezel braz. E 1937, pa oe savet eun eil « Ti-Breiz », en Diskouezadeg-Veur all digoret e Pariz d'ar mare-ze, e tiskouezas Creston hag e vignoned « ar Seiz Breur », en eun doare dispar, pinvidigez ha kaerded danvez Breiz lakeet da dalvezoud hervez giziou hag evid exommu an amzer-veañ.

Goude ar brezel braz, Reun Creston a labouras dreistoll war studio hag enklaskou gwerinoniez evid « Kreizenn an Imbourhiou Skiantel », evid Mirdi an Hengouniou-Pobl ha mirdiou Breiz, evid strolladou etrevroadel a dudoniez. E-touez al labouriou braz kaset da benn gantañ war dachenn ar Werinoniez d'ar houlz-se euz e vuez, e tleer lakaad da genta e leor war « an Dillajou-Pobl a Vreiz » (« Les Costumes des Populations bretonnes »), e enklaskou war voaziou an dud a vor e Gwalarn Europa, hag all...

Daoust dezañ beza kemeret an darn vrasa euz e amzer gant e garg a Enklasker war an Dudoniez, e talhas bepred Reun Creston da labourad evel arzour ha da gemer perz er stourm kaset war-raog evid Breiz hag he Zevenadurez. Emzao Breiz ne baouezas morse da veza e breder braz. Hag-eñ eur Breiz-Uhelad (ganet ma oa e Sant-Nazer), e skoazell a roas dalhmad, gant eur feiz virvidig ha divrall, d'ar strivou greeet evid rei d'ar brezoneg ar renk a dlefe beza e hini er vro-mañ. Kenlabourad a reas heb biskoaz disternia na fallgaloni gant e geneiled euz « Ar Falz » (lakeet e oe da Brezidant ar strollad-se e 1961), gant « Emgleo Breiz » (ober a ree wardro Rannad E.B. e departamant Aoteier-an-Hanternoz), gant ar C.E.L.I.B. (karget e oa da ren an darempredou gant an arzourien hag an artizaned).

Padoud a ray kelennadurez Reun Creston pell war e lersh : ouspenn skwar an arzour digorer-hent, Breiz an amzer-da-zond a zalho koun an den a stourm m'eo bet a-hed e vuez war gement tachenn a gave dezañ e oa gwirioù ha brud e vro da zivenn.

BRUD

LABOUR EVID AR BREZONEG

I. - Er Helaouennoù

Emañ erru bremañ « Emgleo Breiz » en tu all d'e 80ved pennadig e brezoneg embannet war eun daouzegad bennag a gelaouennoù dre Vreiz, ha d'e 35ved abaoe penn kenta ar bloaz-mañ. Ar pennadou-ze, a ouzer mad, a vez moulet da heul programou Abadennoù brezoneg Roazon-Breiz, ha klevet e vezont (abaoe miz ebrel) dre ar skingomz, peurvuia evid kloza skingasadenñ ar zul.

Er helaouennoù embannet e Breiz-Uhel, troidigez ar pennad e galleg eo a vez moulet ; digouezet eo koulskoude, ouspenn eur wech, d'ar pennad e brezoneg beza embannet gant « Les Nouvelles » (Roazon) pe « Ouest-France » (moulladurioù an Il-ha-Gwilen hag al Loar-Atlantel).

A-hend-all, e talh « Ouest-France » da embann, heb sizun (nemed eur wech pe ziu en eur ober tri miz) pennadou-skrid Per-Jakez Helias, e brezoneg hag e galleg kichen-ha-kichen. Abaoe an 20 a viz east, e heller lenn, e moulladurioù « Ouest-France » departamant ar Morbihan, d'ar yaou, unan euz ar pennadou-ze, lakeet e yez bro-Wened gant an abad Meriadeg Henrio.

War ar helaouennoù-mañ : « Morbihan-Eclair », « Ouest-France » (moulladurioù ar Morbihan), « Liberté du Morbihan » (an Oriant) e vez peurliesha moulet pennadou Emgleo Breiz e yez Gwened, — gouez d'eur Gwenedour all, A. Boché, kelennet e Baod.

Evelse 'ta e heller lavaret e teu bremañ eun tamm brezoneg eur wech heb sizun da nebeuta dirag daoulagad meur a gant mil brezoneg — ha n'o-doa ket tro kentoh da weled brezoneg en o helaouenn bemdezieg pe zizunieg nemed marteze eur wech ar bloaz, ha hoaz tra ken en tu all d'eur frazenig pe ziu diwar fent... Ne lavarom ket e vez lennet brezoneg pennadou « Emgleo Breiz » ha Per-Jakez Helias gant an oll vrezonegerien e ya ar helaouennoù etre o daouarn. Anad eo koulskoude, — diwar an enklaskou bet greeet gant or heneiled, ha diwar al liziri o tigouezoud ganeom pe gant ar helaouennoù, — e vezont lennet muiobig heb miz. Meur a zelaouer, war a zo bet lavaret deom, a bak e gelaouenn, da fin abadenñ Roazon-Breiz, da helloud lenn notenn « Emgleo Breiz » e-keit ha ma klevo mouez paotr ar skingomz ouz he distaga...

— E-pad sizunioù diweza miz east, n'eus ket bet kaset pennadou brezoneg d'ar helaouennoù (nemed eun notennig berr d'ar helaouennoù-bendez), pa ne veze ket skignet an abadennoù boaz gant ar skingomz. « Ouest-France » ha « La Bretagne à Paris », avad, o-deus embannet e-keit-se « Yann Paotr-ar-Gêr » Dinador. Kroget eur a-nevez gant pennadou E.B. adal penn kenta miz gwengolo.

— Plijet e vefem o kaoud ali lennerien VRUD a-zivoud danvez ha yez ar skridou kaset gant E.B. d'ar helaouennoù, — ha dreistoll oh anaoud drezo alioù an dud trodro dezo.

— Eun dra a houlennom eo derhel da skriva da renerien ar helaouennou, da gemenn dezo ar plijadur a gemerer o lenn brezoneg e pajennoù o hazetennoù. D'ar gelaouenn bemdeziég embannet e Montroulez e tleer goulenñ moulla en o fez ar paperennoù kaset dezi : lamet e vez kuit, heb tro, al lodenn anezo o rei keleier hag evezia-dennou E.B.

II. - C'hoariva

« Beilladegou Treger » e Tonkedeg.

Eun abadenn c'hoariva doare dibaot e brezoneg a zo bet, da lida Gouel an Hañv, d'ar zadorn 27 a viz mezeven, dirag dismantron Kastell Tonkedeg, tost da Lanuon. Aozet oa an abadenn gand « Beilladegou Treger ». Goude kanaouennou, barzonegou ha marvailloù, displeget gand ar Strollad, e oe c'hoariet « Sorsar Gouel-Yann », arvest savet gand Per-Jakez Helias (ha bet embannet e niverenn genta « Brud », e 1957). Ar c'hoarierien a oa Roparz Broudig, Yann Gouronneg, Maria Prat, Tinaig Perch ha tud all ar strollad, gand paotred skoli ar Rusked ousspenn... Diskouezet e oe da houde, war eur skramm braz stennet tost d'al leurenn-c'hoari, eur « **Selled-ha-Kleved** » (1) savet dre aked an Ao. Bernard de Parades, Kuzulier ar Yaouankiz evid Breiz war an Deskadurez-pobl. Ar pennadoù-komz, e brezoneg penn-da-benn na petra Na, o vond gand al luhskeudennou a oa distaget gand c'hoarierien ha kanerien S.B.T., enskrivet o mouez war ar magnetofon. An abadenn giz nevez-se a zo eun taol-arnod all deut da vad gand or henlabourer Fañch Danno hag e geneiled, hag e tleer kas dezo ar starta meuleudi evid ar youl a zo ganto da implij oll droiou-micher an amzer-vremañ evid adsevel brud ar yez e-touez or henvroiz.

— Da veza meneget, a-hend-all : an abadenn kan ha C'hoariva brezoneg bet e Gouenou, da geñver Gouelioù ar Bleun-Brug.

E LOKORN : Eil Gouel-Meur ar C'hoariva Keltieg. — Evid o heuliad abadennou c'hoariva e Lokorn, e miz east hevlene, dibabet eo bet gand Komedianed Vreiz displega dirag o avesterien, a heb eil troidigez halleg **Nomenoe-Oe** Jakez Riou hag hini **Gurvan** Tangi Malemanche.

Dellezeg eo Yann Moign hag e geneiled a hourhemennou evid beza kredet c'hoari eur pezh evel **Nomenoe** ha ne gave ket an oberour anezañ e-unan e vije bet tu biskoaz d'henn diskouez war eul leurenn. Deut eo mad a-benn euz o zaol « K.V. », forz pegen riskluz e oa, war veur a dachenn. Anaoudeg e tleer beza outo, diskouezet m'o-deus anad e oa **Nomenoe-Oe** eur benn-oberenn wirion, hag e oa Jakez Riou pell araoz e gempredidi pa zavas eur seurt pezh, tregont vloaz zo bremañ.

Gourhemennou dezo ive evid beza roet da anaoud e Breiz arz ar c'hoari-dre-jestrou : gouestlet o-deus c'hwec'h pe zeiz pardaeziad d'eun abadenn anvet e galleg : « La Bretagne légendaire » (« **Breiz ar Mojennou** »), kemeret danvez he arvestou e **Barzaz-Breiz** hag e marvailloù Souvestre hag an Uhel.

C'hoariva galleg, kement a zo bet gwelet e Lokorn, siwaz, — nemed diweza arvestig « Breiz ar Mojennou », ma toullim kaoz diwar

(1) Ger kinniget evid « montage audio-visuel ».

e benn pelloh. Eul labour vad evid emzao Breiz e vo bet koulskoude, a gredom, an eil « Hañvad »-se a C'hoariva Keltieg e Lokorn, — m'e-neus talvezet da zedenna evez ar Vretoned war oberennou braz ol lennegezh brezoneg, m'eo bet lakeet or henvroiz da brederia a-zivoud talvoudgezh yez ha sevenadurez o bro... Labour vad, dreistoll, ma hellfe berz ha brud C'hoariva Lokorn hencha Komedianed Vreiz war-du eur gwir c'hoariva breizeg : ar c'hoariva e brezoneg.

Gouzoud mad a reer emañ a-du-krenn Yann Moign, — eur Breizad a feiz anezañ, bet Rener Kêr-Vreiz, — gand kroui en e gompagnunez eur bagad c'hoarierien brezoneg ha kas anezo a gêr da gêr dre Vreiz, mar gellfe... Siwaz, nag a gudennou da ziskoulma araoz kaoud eur strollad aktourien a vicher gouest da zisplega e brezoneg peziou braz or gwella dramaourien hag oberennou-meur al lennegeziou all !... Da nebeuta, daoust ha ne hellfe ket an Emzao breizeg beza gouest, forz pegen rannet eo war tachennoù all, da rei tu da Gomedianed Vreiz da lakaad en he zav ha pa na vefe nemed EUN abadennad C'hoariva e brezoneg heb bloaz ? Eur strollad, — a vicher pe ket, — a ouezo Yann Moign boda pe stumma — e Roazon, e Brest, e Lokorn (piou oar ?) pe e Pariz... — pa vo roet dezañ pezh a zo red evid se.

Eun dra — a-bouez evidom, dister evid kalz tud, marteze — a fell deom menegi emañ, p'emañ menoz Yann Moign digas brud d'ar brezoneg gand e Ouel-Meur ar C'hoariva e Lokorn. Souezet om bet, evel warlene evid an abadennou kenta gand **Gurvan**, pa n'eo ket bet diskleriet war al leurenn, eur wech echu ar c'hoari, e oa **Nomenoe-Oe** troet diwar ar brezoneg. Setu aze an dra a oa da veza embannet war an ton braz, — hag a vije bet dleet ive moulla e lizerennou teo war ar roll-c'hoari kinniget d'an arvesterien. Gwir eo abendall ne oa ket ankou-nae'haet ar brezoneg el leorig-mañ, pa oa eur haer a bajennad en or yez diwar bluenn P.-J. Helias, e doare kentskrid.

D'or zoñj, eun taol-arnod euz ar gwella a zo bet sevenet gand « **Sant Juluan** », drama-dre-jestrou savet diwar eur vojenn dastumet gand Fañch an Uhel : ar peb brasa euz ar homzou, o vond, gand skoazell eur zeizenn enskrivet, da heul c'hoari an aktourien, a oa e brezoneg. Kalz gwelloc'h e oa evelse eged an tri arvestig kenta c'hoariet digomz-krenn. A-dra-zur, jestrou ar c'hoarierien — ijinet ganto troiou dispar — a zo trawalh evid lakaad meiza kerz darvoudou ar werz ; hogen petra jom neuze euz barzonegou Kervarker ? Seurt ebed, n'eus mui oberenn lennegezh ebed, netra nemed eur c'hoari noaz... Perag ne vije ket, evel e « **Sant Juluan** », lakeet da glevet ar werz e brezoneg, dre an uhelgomzer, en he hed pe an darn vrasa anezi, tra ma vo an aktourien o c'hoari dre vud ?... Emañ Yann Moign hag e vignoned o soñjal mond, gand harp Akademiezh Roazon, da ziskouez o « Mojennou Breiz » da yaouankizou al liseou hag ar strolladoù sevenadurel : eur haer a hefridi a vefe sevenet ganto ma rofent tro da Vretoned yaouank or skolioù da glevet gwerziou Kervarker ha marvailloù an Uhel er yez m'int bet savet pe dastumet.

A. K.

— Evid harpa « Komedianed Breiz » en o labour, e heller emzella da Gevredigezh o Mignoned. — Ezel : 7 lur ; ezel a enor : 10 l. ; madoberour : 50 l. — Da gas d'ar merour : M. Claude Bouttier, C.C.P. 512-46 Roazon.

Eur bourmenadenn war an aot

An amzer a zo brao. Mond a ran war-zu ar mor. Plijadur am-bez o weled ledenez Kraon, lenn-vor Douarnenez, rag ar gwel a zo kaer kenan. Dindan an oabl glaz, du-ze, etre Beg-ar-Van ha Beg-ar-Haor, setu eur vag o tond euz ar mor don, gand he fesketêrêz. Eun tonier eo ; he goueliou ruz kivijet a zo c'hwezet-tenn gand êzenn ar mervent.

Treuzet am-eus an erinou e-leh e c'hoari an avel gand ar geot hir. Emaon breman war ar bili braz, war-laez an aot. Beza ez eus ive amant tammou koad, ha beb seurt loustoniou deuet ha losket gand ar mor. Buan ez an war an drêzenn.

Aman eo brao bale, diarhenn war an trêz tomm alaouret. Ar mor a zo izel, ha breman o tond war-laez. Kleved a reer hiboud ar gwa-gennou bian o tarza goustadig war an drêzenn. Du-ze, o zreid ên dour, laboused mor a ya hag a deu. Lod all a hournij a-uz d'an dour pe a horjell war an houloù. Tostaad a reont. An alhwedered-mor a nij en eur harmi, méd ar gouelini, nebeutoh gouez, a jom tost din. Ne nijont ket ; redeg a reont en eur youhal. Ar re a zo war ar mor ne finvont ket. Breman e welan perag ez euz kement a laboused aman : eur bern bezin ledan a zo deuet gand ar mor hag al laboused a glask o boued e-barz : c'hwenn-mor, prened, pesked bihan...

Pelloh, gweled a reer, ên dour treuzweluz, pa zav ar wagenn araog tarza, meilled pe braoged bihan o c'hoari. Souezuz eo gweled anezo, pegen skanv int. A-wechou e lammont ên êr. Fentuz eo evezia outo.

Eman breman an tonier o trei evid mond da gae Morgad. Poent eo din ive mond endro d'ar gêr...

P. BINET

(Skol dre Lizer ar Bleun-Brug)

" Duig ", ar paourkêz kaz...

An hany a oa, wardro hanter miz eost, m'am-eus sonj mad. En devez-se, savet abred diouz ar beure, ha laouen o sonjal ne oa ket a skol, e klevis va mamm o lavared din, a-veh diskennet an tamm diweza euz va bara :

— Kerz da di da eontr Ivon da gerhad eur banne lêz. Ezomm ambezo dioutan da farda eur grampouezenn bennag evid lein. Kea dioustu ha na zaleez ket !

Ar hrampouez a zo eur boued plijuz, ha laouen eta en em lakis en hent, eur baner ganin, ennî eur voutaill. Ar veaj ne oa ket hir, ha dillo e ris va hefridi.

An amzer a oa dispar, ha da zistrei, evid moarvad klask eun tamm freskadurez, e teuis dre an douarou. E korn eur park e seblantas din kleved eur glemmadenn o tond deuz eur berniad spenn-braz a oa tostig d'an drav.

Dre ma tostais euz al leh, ar hlemmou, — re eur haz heb doue-tans ebed, — a deuas da veza splannoh, mez glaharusoh ivez siwaz. Tenereet-oll va halon, e klaskis ar paourkêz loen : an drein a zanke en va daouarn, — n'eus forz ! kendelher a ris va hlask. Erfin e welis,

en eur gleuzenn euz ar hae, eur haz, mez e pe stad, siwaz ! E bao kleiz araog a oa diframmet hag ar gwad a rede euz ar gouli greet moarvad gand eur benveg-labour bennag. Ouspenn-ze, e oa goloet a bri. Beb ar mare, al loen kêz a boanie gand e deod da netaad ar gouli. Heman, sur awalh, diouz gweled e zremm, a ree dezan kalz poan.

Ne ouien-me penaoz ober evid e frealzi. Aon em-oa d'e sponta o kregi ennan. Erfin e teuas din eur zonzj : mond a ris da va faner amboa lesket war ar peuri. Kemeret a ris eur banne lêz war balm a dourn, — ha me ha redeg d'her hinnig gouestadig d'ar haz. Heb difzians, eh en em lakeas da eva.

'Benn en-devoe torret eun nebeudig e naon, e hellis, mes en eur gemeret kalz preder, kregi ennan heb ma klaskas tehed. Lakaad a rejon anezan er baner war eur guchenn kinvi evid dezan beza nebeutoh gloazet.

Kement-se greet, ne vezis ket pell evid beza rentet er gêr. Konta a ris da va mamm penaoz e oan bet daleet hag e tiskouezis dezi va havadenn. Ne hourdrouzas ket ahanon, pell diouz eno :

— Mad e-peus greet, mabig, a lavaras din... Deom breman da brederia deuz ar haz kêz-man. A-benn eun nebeud dervezioù aman, me gred e vezo adarre seder ha yah.

E gwirionez, kement a zoursi a oe kemeret gantan ma oe dillo pareet. « Duig » (an ano-ze a rois dezan) ne oe ket kennebeud dianoudeg en or henver : chom a reas atao en on touez, o tiskouez gand e « ron-ron » e gountantamant, marteze ivez evid diskouez n'en-doa ket ankounac'haet ar vad greet dezan.

Savet e Skol LANHOUARNE (Bro-Leon)

Kartennou Breiz

Leordi LE DAULT a laka e gwerz diou gartenn livet kaer, ment 180 x 650 mm embannet nevez zo :

BREIZ-IZEL, Kêriou ha Parreziou, o rei ano brezoneg kement parrez a zo e Breiz-Izel. Priz : 7 L. Franco : 8,70 L.

ILE DE BATZ (Enez Vaz) gand an anoù-leh war zouar ha var vor (e brezoneg) hervez an enklask kaset war-raog gand ar SERVICE HYDROGRAPHIQUE. Priz : 10 L. Franco : 11,70 L. An diou gartenn : 18,70 L. franco.

Goulenn an diou gartenn-ze gand : Librairie LE DAULT, Kemper (C.C.P. Nantes 69-47).

Nevez embannet gand EMGLEO BREIZ : ARLEQUIN DANS LE THEATRE BRETON, gand L. Bloklander. In-8, 216 p.

Al leor-mañ, a bonez braz, a vo degemeret mad d'eur mare ma ra berz muioh-mui ar c'hoariva breizeg. Plijoud a raio da gement hini a zo dedennet gand istor lennegezh Breiz. Goude eur rakskrid gand an Ao. Falc'hun, kelenner war ar yezou keltieg e Skol-Veur Roazon, e kaver ennañ eur studiadenn resis meurbed diwar-benn Job COAT, ar zaver peziou-c'hoari brudet e Montroulez en XIXed kantved, e vubez,

e oberennou, e yez, h.a. Goude-ze e teu daou bez-c'hoari hir, bourruz kenañ da lenn, **An Inconstañ doubl**, hag ar **Plac'h** ar pemp **amorouz**, chomet diembann beteg bremañ, skrid brezoneg hag e-keñver troidigez halleg ; erfin ez eus e leor L. Bloklander daou jestr-c'hoari (pantomimes), atao gand Arlikin evel penn-c'hoarier.

Al lennerien a hello kaoud el leor-mañ meur a dra da binvidikaad o anaoudegez war buhez ar bobl, al lennegezh vreizeg, ar yez, h.a. Gweled a raint penaoz Arlikin, o tond euz Bro-Itali, goude beza tremenet dre Bariz ha beza bet lakaet war wel gand Marivaux, a zigouez e Breiz hag a gemer e Montroulez, dre ijin J. Coat, eun dremm hag eun dro-spered breizeg. Kement a blijadur a gemerint o lenn troidou fentuz Arlikin eged gand peziou-c'hoari Jakez Riou pe Ber Helias.

Abaoe « Le Théâtre Celtique » gand A. ar Braz ne oa ket bet embannet netra ken pouezuz diwar benn ar c'hoariva e Breiz. Setu eul leor ha ne hell ket chom heb e gaoud kement hini a fell dezañ ana-vezoud e gwirionez lennegezh or bro.

Goulenn al leor digand : P. MEVEL, B.P. 17, Brest. Priz : 15 L. franco.

Deut er-mêz an hañv-mañ :

ALANIG HAG E DROIOU-KAMM

Lakeet e brezoneg gand Visant SEITE
diwar Paul FRANÇOIS

Skeudennou gand BEUVILLE

Embannet gand skoazell « AN TAD KASTOR »
(Flammariou, Pariz)

Eul leor all, ennañ e-leiz a skeudennou e meur a liou, embannet evid bugale ar skoliou gand EMGLEO BREIZ.

Kinniget eo bet meur a gant skwerenn euz al leor-mañ d'ar vugale betek loreet e Kenstrivadegou brezoneg ar skoliou laik hag ar skoliou kristen.

Ar skwerenn : 3 lur ; dre bost : 3,30 l.
Editions F.C.B., B.P. 17, Brest ; C.C.P. 380-96
Rennes.

Nevez embannet :

— **Dictionnaire des Gloses en vieux breton**

— **Crammaire du vieux-breton**

daou bez-labour pouezuz-kenañ evid studi Istor ar brezoneg, gand Léon FLEURIOT.

Embannet eo bet an daou leor-ze gand al Leordi KLINCKSIECK, 11, rue de Lille, Pariz (7°).

Niverennou "BRUD" da werza

Chom a ra hoaz ganeom eun nebeud euz niverennou koz BRUD. Goulenn a zo warno, ha dond a reont da veza rouesoh-rouez. Setu amañ eur roll euz an niverennou-ze, gand ano an oberenn bouezusa embannet war beb hini.

Niverennou

1. **TAN HA LUDU** (Marheg an Nevez-Amzer, — An Douger-Tan, — Maro bihan Tin ar Halvez, — Egile), gand Per Helias.
 2. **DANEVELLOU** : Ch. Brisson, Yeun ar Gow, Yann Gorrigan.
 3. **KARANTEZ**, gand Mab an Dig ; — **BARZONECOU** hag all.
 4. **KIZIER-NOZ SANT-PABU**, gand Mab an Dig ; — **DANEVELLOU**, gand Y. ar Gow.
 5. **FEST-NOZ E GROÑVEL** (eun toullad kanaouennou pobl.)
 6. **CURVAN AR MARHEG ESTRAÑJOUR**, gand Tanguy Malemanche.
 7. **DANEVELLOU**, gand Fañch Inizan ; — **BARZONECOU**, gand Dreou Koulouarn.
 8. **MEVEL AR COSKER**, gand Per Helias.
 9. **MOJENNOU BREIZ**, gand Per Helias.
 10. **MONA MEZNAOD**, gand Mab an Dig ; — **DANEVELLOU**, gand F. Inizan.
 - 11-12. **BILZIC**, gand Fañch al Lay (**Lodenn genta**).
 13. **MARVAILLOU AR VOTEZ-TAN**, gand Per Helias.
 - 14-15. **BILZIC** (eil lodenn).
 16. **KOZIOU TINTIN MARI**, gand E. ar Barzig.
 17. **PEVAR BEZIC-C'HOARI**, gand P.J. Helias ha N. David.
- Pep niverenn : 4 Fr. Skriva d'ar Sekretour :
P.-M. MEVEL, 14, Imp. Breiz-Izel, Brest

